

1. Prawo do zrzeszania się w świetle Konstytucji - społeczeństwo obywatelskie, wolność zrzeszania się, związki zawodowe, korporacje zawodowe, organizacje pozarządowe

ANDORA

Artykuł 5

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka stanowi część porządku prawnego Andory.

Artykuł 16

Uznaje się prawo do zgromadzeń i pokojowych manifestacji organizowanych w celach zgodnych z prawem. Korzystanie z prawa do manifestacji wymaga uprzedniego poinformowania władz i nie może naruszać swobody poruszania się osób i przemieszczania rzeczy.

Artykuł 17

Uznaje się prawo do tworzenia stowarzyszeń w celach zgodnych z prawem. Na podstawie ustawy i w celach zapewnienia jawności tworzy się Rejestr stowarzyszeń.

Artykuł 18

Uznaje się prawo do tworzenia i funkcjonowania organizacji pracodawców, organizacji zawodowych i związkowych. Bez szkody dla ich więzi z organizacjami międzynarodowymi, winny one mieć charakter andorski, działać na zasadzie autonomii bez jakiegokolwiek podporządkowania strukturom zagranicznym oraz funkcjonować demokratycznie.

Artykuł 19

Pracownicy i pracodawcy mają prawo bronić swoich interesów gospodarczych i społecznych. Ustawa określa warunki korzystania z tego prawa zapewniając świadczenie niezbędnych usług społeczeństwu.

Artykuł 26

Andorczycy mają prawo swobodnego tworzenia partii politycznych. Ich funkcjonowanie i organizacja winny być demokratyczne, a ich działalność zgodna z ustawą. Zawieszenie ich działalności oraz rozwiązanie należy wyłącznie do właściwości sądu.

BELGIA

Artykuł 26

Belgowie mają prawo gromadzenia się pokojowo i bez broni, mają obowiązek stosowania się do ustaw regulujących sposób korzystania z tego prawa, niedopuszczalne jest wymaganie uprzedniego zezwolenia.

Postanowienia te nie dotyczą zgromadzeń na wolnym powietrzu, które w pełni podlegają ustawom policyjnym.

Artykuł 27

Belgowie mają prawo zrzeszania się; prawo to nie może być przedmiotem żadnych uprzednich zezwoleń.

Artykuł 28

Każdy ma prawo zwracania się do władz publicznych z petycjami podpisanymi przez jedną lub więcej osób.

Jedynie władze oficjalnie ustanowione mogą korzystać z prawa zwracania się z petycjami w imieniu zbiorowości.

BRAZYLIA

Artykuł 5

Wszyscy są równi wobec prawa bez jakichkolwiek różnicowań; Brazylijczykom i cudzoziemcom zamieszkałym w kraju zapewnia się nienaruszalność prawa do życia, wolności, równości, bezpieczeństwa i własności na następujących zasadach:

I - mężczyźni i kobiety mają równe prawa i obowiązki, na zasadach określonych w niniejszej Konstytucji;

(...)

IV - wyrażanie opinii jest wolne; anonimowość jest zakazana;

V - zapewnia się prawo do zamieszczania sprostowania, odpowiadającego doznanej obrazie, obok prawa do odszkodowania za szkody materialne oraz krzywdy moralne lub krzywdy wyrządzone dobremu imieniu;

(...)

IX - prowadzenie działalności intelektualnej, artystycznej, naukowej oraz w zakresie komunikowania jest wolne i nie podlega cenzurze ani nie wymaga zezwolenia;

(...)

XIII - wykonywanie jakiejkolwiek pracy, zawodu lub zajęcia jest wolne, pod warunkiem posiadania kwalifikacji zawodowych określonych w ustawie;

XIV - wszystkim zapewnia się dostęp do informacji oraz ochronę tajemnicy ich źródła, gdy jest to konieczne do wykonywania zawodu;

XV - poruszanie się po terytorium narodowym jest wolne w czasie pokoju; każdy może wraz ze swoim mieniem, na zasadach określonych w ustawie, wjechać na nie, przebywać na nim lub je opuścić;

XVI - wszyscy mogą gromadzić się pokojowo i bez broni w miejscach ogólnie dostępnych bez potrzeby uzyskania zezwolenia pod warunkiem, że nie zakłócają innego, wcześniej zwołanego w tym miejscu zgromadzenia; wymagane jest jedynie wcześniejsze powiadomienie właściwej władzy;

XVII - wolność zrzeszeń o celach legalnych jest całkowita; zabronione są zrzeszenia o charakterze paramilitarnym;

XVIII - zakładanie zrzeszeń oraz, na zasadach określonych w ustawie, spółdzielni, nie wymaga uzyskania zezwolenia; zakazana jest ingerencja państwa w ich działalność;

XIX - zrzeszenia mogą zostać przymusowo rozwiązane bądź ich działalność ograniczona jedynie na mocy wyroku sądowego, a w pierwszym z wymienionych przypadków - jedynie na mocy prawomocnego wyroku sądowego;

XX - nikogo nie można zmusić do wstąpienia do zrzeszenia lub do pozostawania w nim;

XXI - zrzeszenia, jeżeli zostały do tego wyraźnie upoważnione, mają prawo do reprezentowania swoich członków w postępowaniu sądowym lub pozasądowym;

(...)

XXXIII - wszyscy mają prawo do uzyskiwania od organów publicznych informacji dotyczących interesów osobistych lub interesu zbiorowego albo powszechnego; informacje są udostępniane w terminie określonym w ustawie pod groźbą poniesienia odpowiedzialności, z wyjątkiem przypadków, w których zachowanie tajemnicy jest niezbędne dla bezpieczeństwa społeczeństwa i państwa;

XXXIV - wszystkim zapewnia się, bez opłat skarbowych:

a) prawo składania petycji do władz publicznych w obronie praw lub przeciw naruszeniu prawa albo nadużyciu władzy;

b) możliwość uzyskania zaświadczeń w urzędach publicznych w celu obrony swoich praw i wyjaśnienia stanów faktycznych dotyczących interesów osobistych;

XXXV - ustawa nie może wyłączać spod kontroli władzy sądowiczej naruszeń lub zagrożeń czyjegoś prawa;

(...)

Artykuł 8

Tworzenie związków zawodowych i zrzeszeń zawodowych jest wolne przy poszanowaniu następujących zasad:

I - ustawa nie może wymagać zgody państwa na działalność związkową, z wyjątkiem wpisu do rejestru przez właściwy organ; ingerencja i interwencja władz publicznych w sferę działalności związków zawodowych są zakazane;

II - zakazane jest tworzenie więcej niż jednego związku zawodowego, jakiegokolwiek szczebla, reprezentującego daną grupę zawodową lub gospodarczą na tym samym obszarze, który zostanie określony przez zainteresowanych pracowników lub pracodawców i który nie może być mniejszy niż obszar gminy;

III - do związku zawodowego należy obrona praw i interesów zbiorowych lub indywidualnych w danej grupie zawodowej, w tym także w sprawach sądowych lub administracyjnych;

IV - zgromadzenie ogólne ustanawia wysokość składki dla poszczególnych grup zawodowych, która jest odliczana od pensji w celu finansowania systemu konfederacyjnego właściwej reprezentacji związkowej, niezależnie od składki przewidzianej w ustawie;

V - nikogo nie można zmusić do wstąpienia do związku zawodowego lub do pozostawania w nim;

VI - udział związków zawodowych w rokowaniach zbiorowych prowadzonych w celu zawarcia układu zbiorowego jest obowiązkowy;

VII - emerytowany członek związku ma prawo wybierać i być wybieranym na stanowiska w organizacjach związkowych;

VIII - zakazane jest zwolnienie pracownika będącego członkiem związku zawodowego od chwili zarejestrowania jego kandydatury na stanowisko w kierownictwie lub przedstawicielstwie związkowym; jeżeli osoba ta zostanie wybrana, nawet na stanowisko

zastępcy, wymieniony zakaz obowiązuje przez rok od zakończenia sprawowania mandatu, chyba że zostanie popełnione poważne przewinienie określone w ustawie;

Paragraf jedyny. Przepisy niniejszego artykułu stosuje się do związków zawodowych wiejskich i do związków rybaków, jeżeli są spełnione warunki określone w ustawie.

Artykuł 9

Zapewnia się prawo do strajku; do pracowników należy decyzja o korzystaniu z tego prawa i określenie interesów, których obronie ma służyć.

§ 1. Ustawa określa usługi i sektory o zasadniczym znaczeniu oraz reguluje sprawy związane z potrzebami społeczności, których zaspokojenia nie można odroczyć.

§ 2. Osoby odpowiedzialne za popełnione nadużycia podlegają karom przewidzianym w ustawie.

Artykuł 10

Zapewnia się udział pracowników i pracodawców w kolegiach organów publicznych, w których przedmiotem dyskusji i obrad są ich interesy zawodowe lub związane z ubezpieczeniem społecznym.

Artykuł 11

W przedsiębiorstwach zatrudniających ponad dwieście osób zapewnia się wybór przedstawiciela pracowników, którego wyłącznym zadaniem jest umożliwienie bezpośrednich negocjacji z pracodawcami.

Artykuł 17

Tworzenie, łączenie, przyłączanie i rozwiązywanie partii politycznych jest wolne, pod warunkiem poszanowania suwerenności narodowej, ustroju demokratycznego, wielopartyjności, podstawowych praw osoby ludzkiej oraz przestrzegania następujących zasad:

I - charakteru ogólnokrajowego;

II - zakazu przyjmowania środków finansowych od podmiotów lub rządów zagranicznych i podporządkowania się im;

III - przedstawienia sprawozdania finansowego sądownictwu wyborczemu;

IV - działania w parlamencie zgodnie z ustawą.

§ 1. Partiom politycznym zapewnia się autonomię w określaniu ich struktury wewnętrznej, organizacji i funkcjonowania; statuty partii muszą ustanawiać normy lojalności i dyscypliny partyjnej.

§ 2. Partie polityczne, po uzyskaniu osobowości prawnej na zasadach określonych w prawie cywilnym, rejestrują swoje statuty w Wyższym Trybunale Wyborczym.

§ 3. Partie polityczne mają prawo do środków z funduszu partyjnego oraz do bezpłatnego dostępu do radia i telewizji, na zasadach określonych w ustawie.

§ 4. Posługiwanie się organizacjami paramilitarnymi przez partie polityczne jest zakazane.

BULGARIA

Artykuł 11

(1) Życie polityczne w Republice Bułgarii opiera się na zasadzie pluralizmu politycznego.

(2) Żadna partia lub ideologia polityczna nie może zostać ogłoszona lub zatwierdzona jako państwowa.

(3) Partie działają na rzecz kształtowania i wyrażania politycznej woli obywateli. Tryb tworzenia i rozwiązywania partii politycznych, jak również warunki ich działalności określa ustawa.

(4) Nie można tworzyć partii politycznych na podstawie przynależności etnicznej, rasowej lub wyznaniowej, jak również partii, które stawiają sobie za cel siłowe przejęcie władzy państwowej.

Artykuł 12

(1) Stowarzyszenia obywateli służą realizacji i ochronie ich interesów.

(2) Stowarzyszenia obywateli, w tym związki zawodowe, nie mogą stawiać sobie celów politycznych i prowadzić działań politycznych, właściwych tylko partiom politycznym.

Artykuł 39

(1) Każdy ma prawo do wyrażania opinii i rozpowszechniania jej poprzez słowo – pisemnie lub ustnie – poprzez dźwięk, obraz lub w inny sposób.

(2) Prawo to nie może być wykorzystywane do naruszania praw i dobrego imienia innej osoby ani do wzywania do siłowej zmiany konstytucyjnie ustanowionego ładu, do dokonywania przestępstw, wzniesienia wrogości lub do przemocy nad jednostką.

Artykuł 41

(1) Każdy ma prawo poszukiwać, otrzymywać i rozpowszechniać informację. Realizacja tego prawa nie może być skierowana przeciwko prawom i dobremu imieniu innych obywateli, jak również przeciwko bezpieczeństwu państwa, łaadowi społecznemu, zdrowiu i moralności publicznej.

(2) Obywatele mają prawo do pozyskiwania informacji od organu państwa lub instytucji państwowej w sprawach, które stanowią ich interes prawny, jeżeli informacja ta nie jest państwową lub inną prawnie chronioną tajemnicą lub nie dotyczy praw innych osób.

Artykuł 43

(1) Obywatele mają prawo zbierać się pokojowo i bez broni na zgromadzenia i manifestacje.

(2) Tryb organizowania i przeprowadzania zgromadzeń i manifestacji określa ustawa.

(3) Dla zgromadzenia w pomieszczeniu zamkniętym nie jest wymagane zezwolenie.

Artykuł 44

(1) Obywatele mogą się swobodnie zrzeszać.

(2) Zabronione są organizacje, których działalność skierowana jest przeciwko suwerenności, integralności terytorialnej kraju i jedności narodu, na rzecz wzniesienia wrogości rasowej, narodowej, etnicznej lub religijnej, naruszania praw i wolności obywateli, jak również organizacje, które tworzą tajne lub paramilitarne struktury lub dążą do osiągnięcia swoich celów drogą przemocy.

(3) Ustawa określa organizacje, które podlegają rejestracji, tryb ich rozwiązywania, jak również ich stosunki z państwem.

Artykuł 45

Obywatele mają prawo kierowania do organów państwowych skarg, wniosków i petycji.

Artykuł 49

(1) Robotnicy i pracownicy umysłowi mają prawo zrzeszania się w organizacje i związki zawodowe dla obrony swoich interesów w dziedzinie pracy i zabezpieczenia społecznego.

(2) Pracodawcy mają prawo zrzeszania się dla obrony swoich interesów gospodarczych.

CHILE

Artykuł 19

Konstytucja zapewnia każdemu:

(...)

12. Wolność wyrażania poglądów i dostęp do informacji, bez uprzedniej cenzury, w jakikolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek środka przekazu, bez uszczerbku dla odpowiedzialności za przestępstwa i nadużycia dokonane przy korzystaniu z tych wolności, zgodnie z ustawą, przyjętą przy kwalifikowanym kworum.

Ustawa w żadnym przypadku nie może ustanowić monopolu państwowego na środki społecznego przekazu.

Każda osoba fizyczna lub prawna znieważona lub niesprawiedliwie wymieniona przez jakikolwiek środek społecznego przekazu ma prawo, aby jej oświadczenie lub sprostowanie zostały bezpłatnie rozpowszechnione, na warunkach określonych w ustawie, przez środek społecznego przekazu, który rozpowszechnił daną informację.

Każda osoba fizyczna lub prawna ma prawo do zakładania, wydawania i utrzymywania gazet, czasopism i periodyków, na warunkach określonych w ustawie.

Państwo oraz te uniwersytety i inne osoby lub podmioty, które zostały określone w ustawie, mogą zakładać, prowadzić i utrzymywać stacje telewizyjne.

Ustanawia się Krajową Radę Telewizji, niezależną i mającą osobowość prawną, której zadaniem jest nadzorowanie prawidłowego funkcjonowania tego środka przekazu. Ustawa przyjęta przy kwalifikowanym kworum określa organizację oraz pozostałe funkcje i uprawnienia Rady. Ustawa określa system kwalifikowania produkcji filmowej do rozpowszechniania.

13. Prawo do pokojowego gromadzenia się bez uprzedniego zezwolenia i bez broni.

Zgromadzenia na placach, ulicach i innych miejscach użytku publicznego są regulowane przez zarządzenia policyjne o charakterze generalnym.

14. Prawo do składania petycji do władz w jakiegokolwiek sprawie, w interesie publicznym lub prywatnym, bez żadnych ograniczeń poza tym, aby czynić to właściwie i z szacunkiem.

15. Prawo do zrzeszania się bez uprzedniego zezwolenia.

Aby korzystać z osobowości prawnej, zrzeszenia muszą zostać utworzone zgodnie z ustawą.

Nikt nie może zostać zmuszony do przynależności do zrzeszenia.

Zakazane są zrzeszenia godzące w moralność, porządek publiczny i bezpieczeństwo państwa.

Partie polityczne nie mogą brać udziału w działalności innej niż im właściwa, ani korzystać z jakiegokolwiek przywilejów lub monopolu w zakresie aktywności obywatelskiej; lista ich członków jest rejestrowana przez Państwową Służbę Wyborczą, która zachowuje ją

w tajemnicy, przy czym jest ona dostępna dla członków danej partii; księgowość partii jest jawna; źródła finansowania nie mogą pochodzić z pieniędzy, dóbr, darowizn, wkładów ani kredytów pochodzenia zagranicznego; ich statuty muszą przewidywać unormowania zapewniające rzeczywistą demokrację wewnętrzną. Konstytucyjna ustawa organiczna ustanawia system prawyborów, który może być wykorzystywany przez wymienione partie w celu wyłonienia kandydatów na urzędy obsadzone z wyboru; ich wyniki są wiążące dla tych zrzeszeń, z zastrzeżeniem wyjątków ustanowionych w wymienionej ustawie. Osoby, które nie zostały wybrane w prawyborach, nie mogą kandydować w wyborach na dany urząd.

Konstytucyjna ustawa organiczna reguluje pozostałe materie dotyczące partii oraz określa stosowane w przypadku naruszenia jej przepisów sankcje, wśród których może uwzględnić rozwiązanie partii. Zrzeszenia, ruchy, organizacje lub grupy osób, które prowadzą lub realizują działania właściwe dla partii politycznych, nie stosując się do powyższych przepisów, są nielegalne i podlegają karom zgodnie z konstytucyjną ustawą organiczną, o której mowa powyżej. Konstytucja polityczna gwarantuje pluralizm polityczny.

Niezgodne z Konstytucją są partie, ruchy lub inne formy organizacji, których cele, akty lub działania nie szanują podstawowych zasad systemu demokratycznego i konstytucyjnego, dążą do ustanowienia systemu totalitarnego, jak również te, które stosują przemoc, opowiadają się za jej stosowaniem lub nawołują do jej stosowania jako metody działalności politycznej.

W takim przypadku orzeczenie o niezgodności z Konstytucją należy do Trybunału Konstytucyjnego. Niezależnie od innych sankcji ustanowionych w Konstytucji lub w ustawie, osoby, które brały udział w czynach stanowiących podstawę orzeczenia niezgodności z Konstytucją, o którym mowa w ustępie poprzednim, nie mogą brać udziału w tworzeniu innych partii politycznych, ruchów lub innych form organizacji politycznych, ani kandydować na urzędy wybieralne, ani też zajmować stanowisk, o których mowa w art. 57 pkt 1–6, przez pięć lat od dnia ogłoszenia orzeczenia Trybunału. Jeżeli w tym dniu osoby, o których mowa powyżej, sprawowały wymienione funkcje lub zajmowały stanowiska, tracą je z mocy prawa.

Osoby podlegające karze orzeczonej na mocy powyższego przepisu nie mogą zostać zrehabilitowane w okresie określonym w ustępie poprzednim; czas obowiązywania zakazów przewidzianych w tym ustępie zostaje podwojony w przypadku recydywy.

19. Prawo do zrzeszania się w związkach zawodowych w przypadkach i na zasadach określonych w ustawie. Przynależność do związku zawodowego jest zawsze dobrowolna.

Organizacje związkowe uzyskują osobowość prawną poprzez sam fakt zarejestrowania swoich statutów i aktów założycielskich na zasadach i na warunkach określonych w ustawie.

Ustawa przewiduje mechanizmy zapewniające autonomię tym organizacjom. Organizacje związkowe nie mogą brać udziału w partyjnej działalności politycznej.

CHORWACJA

Artykuł 6

Tworzenie partii politycznych jest swobodne.

Wewnętrzna organizacja partii politycznych musi być zgodna z podstawowymi konstytucyjnymi zasadami demokratycznymi.

Partie muszą podawać do publicznej wiadomości pochodzenie swoich środków i majątku.

Sprzeczne z Konstytucją jest istnienie partii politycznych, których program albo działalność stosująca przemoc i skierowana na zniszczenie demokratycznego wolnościowego porządku konstytucyjnego stanowi zagrożenie dla bytu Republiki Chorwacji. O sprzeczności z Konstytucją orzeka Trybunał Konstytucyjny Republiki Chorwacji.

Status i finansowanie partii politycznych określa ustawa.

Artykuł 38

Gwarantuje się wolność poglądów i ich wyrażania.

Wolność wyrażania poglądów obejmuje w szczególności wolność prasy i innych środków przekazu informacji, wolność słowa, wolność wystąpień publicznych i wolność zakładania wszelkich instytucji publicznego komunikowania się.

Cenzura jest zakazana. Dziennikarze mają prawo do swobodnego informowania oraz swobodnego dostępu do informacji.

Każdemu, czyje prawa konstytucyjne i ustawowe zostały naruszone na skutek publikacji, gwarantuje się prawo do sprostowania.

Artykuł 39

Zakazane i podlegające karze jest wzywianie do wojny albo podżeganie do niej w jakiegokolwiek formie, wzywianie albo podżeganie do użycia przemocy, do nienawiści narodowej, rasowej lub religijnej albo do wszelkiej innej nietolerancji.

Artykuł 42

Wszystkim przyznaje się prawo do publicznego gromadzenia się i do pokojowego protestu, zgodnie z ustawą.

Artykuł 43

Wszystkim gwarantuje się wolność zrzeszania się w celu obrony ich interesów lub dla realizacji ich praw socjalnych, gospodarczych, politycznych, narodowych, kulturalnych albo też innych celów lub przekonań. W tym celu każdy może swobodnie tworzyć związki zawodowe i inne zrzeszenia, wstępować do nich i występować, zgodnie z ustawą.

Korzystanie z tej wolności jest ograniczone zakazem zagrażania przemocą demokratycznemu porządkowi konstytucyjnemu albo niepodległości, jedności i integralności terytorialnej Republiki Chorwacji.

Artykuł 44

Każdemu obywatelowi Republiki Chorwacji przysługuje, na takich samych warunkach, prawo uczestniczenia w życiu publicznym oraz prawo dostępu do służby publicznej.

Artykuł 59

Wszyscy pracownicy w celu ochrony ich ekonomicznych i socjalnych interesów mają prawo zakładać związki zawodowe, swobodnie do nich wstępować lub z nich występować.

Związki zawodowe mogą tworzyć zrzeszenia oraz przystępować do międzynarodowych organizacji związków zawodowych.

Ustawa może ograniczyć tworzenie związków zawodowych w Siłach Zbrojnych i organach porządku publicznego.

Pracodawcy mają prawo zakładać stowarzyszenia, swobodnie do nich wstępować lub z nich występować.

CYPR

Artykuł 19

1. Każdy ma prawo do wolności słowa i wolności wyrażania opinii w jakiegokolwiek formie.
2. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe.
3. Wykonywanie praw przewidzianych w ust. 1 i 2 może podlegać takim wymogom formalnym, warunkom, ograniczeniom i sankcjom jakie są przewidziane przez ustawę i tylko wtedy, gdy są niezbędne w interesie bezpieczeństwa Republiki, porządku konstytucyjnego, bezpieczeństwa i porządku publicznego, zdrowia i moralności publicznej, ochrony dobrego imienia lub praw innych osób, zapobiegania ujawnianiu informacji poufnych lub dla podtrzymania powagi i bezstronności władzy sądowniczej.

4. Konfiskata gazet lub innych materiałów drukowanych jest zabroniona bez pisemnego zezwolenia Prokuratora Generalnego Republiki, które musi zostać potwierdzone decyzją właściwego sądu w okresie nieprzekraczającym siedemdziesięciu dwóch godzin. W przypadku braku takiego potwierdzenia konfiskata musi być wycofana.

5. Przepisy niniejszego artykułu nie wykluczają prawa Republiki do poddawania procedurze licencjonowania przedsiębiorstw radiowych, telewizyjnych lub kinematograficznych.

Artykuł 21

1. Każdy ma prawo do pokojowego zgromadzenia się.

2. Każdy ma prawo do swobodnego stowarzyszania się z innymi, włącznie z prawem tworzenia związków zawodowych i przystępowania do nich dla ochrony swoich interesów.

Z wyjątkiem ograniczeń wynikających z ustępu 3, nikt nie może być zmuszany do wstąpienia do stowarzyszenia lub do pozostawania jego członkiem.

3. Wykonywanie tych praw nie może podlegać innym ograniczeniom niż te, które określa ustawa i które są absolutnie niezbędne w interesie bezpieczeństwa Republiki, porządku konstytucyjnego, bezpieczeństwa i porządku publicznego, moralności publicznej lub ochrony praw i wolności zagwarantowanych każdej osobie przez Konstytucję niezależnie od tego, czy osoba uczestnicząca w takim zgromadzeniu jest członkiem takiego stowarzyszenia, czy też nie.

4. Zakazane są zrzeszenia, których przedmiot lub działalność pozostaje w sprzeczności z porządkiem konstytucyjnym.

5. O graniczenia w korzystaniu z tych praw w odniesieniu do członków sił zbrojnych, policji lub żandarmerii mogą być określone w ustawie.

6. Postanowienia niniejszego artykułu mają również zastosowanie do zakładania firm, towarzystw i innych stowarzyszeń działających dla zysku, z zastrzeżeniem postanowień ustawy regulującej zasady ich tworzenia i uzyskiwania osobowości prawnej, członkostwa (włączając prawa i obowiązki członków), zarządzania i administrowania oraz ich likwidacji i rozwiązywania.

Artykuł 29

1. Każdy ma prawo indywidualnie lub razem z innymi osobami składać na piśmie podania lub skargi do właściwych instytucji publicznych i wymagać ich rozpatrzenia oraz szybkiego podjęcia decyzji. Zawiadomienie o podjęciu takiej decyzji, właściwie uzasadnionej, powinno być natychmiast przekazane osobie składającej podanie lub skargę w terminie nieprzekraczającym trzydziestu dni.

2. Jeżeli zainteresowany nie jest usatysfakcjonowany decyzją lub nie został zawiadomiony o jej podjęciu w terminie określonym w ust. 1, może zwrócić się do właściwego sądu w sprawie dotyczącej jego podania lub skargi.

CZECHY

Uchwała Prezydium Czeskiej Rady Narodowej z dnia 16 grudnia 1992 o ogłoszeniu Karty podstawowych praw i wolności jako części porządku konstytucyjnego Republiki Czeskiej

Artykuł 17

- (1) Poręcza się wolność wypowiedzi i prawo do informacji.
- (2) Każdy ma prawo do wyrażania swoich poglądów w słowie, piśmie, druku, obrazie lub w inny sposób, jak również do poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania idei i informacji, bez względu na granice państwowe.
- (3) Cenzura jest niedopuszczalna.
- (4) Wolność wypowiedzi oraz prawo do poszukiwania i rozpowszechniania informacji mogą być ograniczone jedynie przez ustawę, jeśli jest to w demokratycznym społeczeństwie niezbędne dla ochrony praw i wolności innych osób, bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego, ochrony zdrowia publicznego i obyczajności.
- (5) Organy państwowe i organy samorządu terytorialnego są obowiązane do udzielania w stosowny sposób informacji o swej działalności. Warunki i sposób wykonania określa ustawa.

Artykuł 18

- (1) Poręcza się prawo do petycji w sprawach publicznego lub innego społecznego interesu. Każdy ma prawo, indywidualnie lub wspólnie z innymi, zwracać się do organów państwowych i organów samorządu terytorialnego z żądaniami, wnioskami i skargami.
- (2) Petycje nie mogą naruszać niezawisłości sądu.
- (3) W drodze petycji nie można wzywać do naruszenia podstawowych praw i wolności poręczonych w niniejszej Karcie.

Artykuł 19

- (1) Poręcza się prawo do pokojowego gromadzenia się.

(2) Prawo to może podlegać przewidzianemu w ustawie ograniczeniu w stosunku do zgromadzeń w miejscach publicznych, jeśli zachodzi konieczność podjęcia czynności niezbędnych w demokratycznym społeczeństwie dla ochrony praw i wolności innych osób, ochrony porządku publicznego, zdrowia, obyczajności, majątku lub ze względu na bezpieczeństwo państwa. Zgromadzenie nie może być jednak uzależnione od zezwolenia organu administracji publicznej.

Artykuł 20

(1) Poręcza się prawo wolności zrzeszania się. Każdy ma prawo zrzeszać się wraz z innymi w związkach, stowarzyszeniach i innych zrzeszeniach.

(2) Obywatele mają także prawo zakładać partie polityczne i ruchy polityczne oraz zrzeszać się w nich.

(3) Wykonywanie tych praw może podlegać ograniczeniu przewidzianemu w ustawie, jeśli jest to w demokratycznym społeczeństwie niezbędne dla bezpieczeństwa państwa, ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, zapobiegania czynom karalnym lub dla ochrony praw i wolności innych osób.

(4) Partie polityczne i ruchy polityczne jak również inne zrzeszenia są oddzielone od państwa.

Artykuł 21

(1) Obywatele mają prawo do udziału w zarządzaniu sprawami publicznymi bezpośrednio albo poprzez wolne wybory swoich przedstawicieli.

(2) Wybory muszą odbywać się w terminach nieprzekraczających czasu trwania kadencji określonego w ustawie.

(3) Prawo wyborcze jest powszechne i równe, wykonywane w głosowaniu tajnym. Warunki wykonywania prawa wyborczego określa ustawa.

(4) Obywatele mają na równych zasadach dostęp do stanowisk wybieralnych i do innych funkcji publicznych.

Artykuł 22

Ustawowa regulacja wszystkich politycznych praw i wolności oraz jej wykładnia i stosowanie muszą umożliwiać i ochraniać swobodną konkurencję sił politycznych w demokratycznym społeczeństwie.

Artykuł 23

Obywatele mają prawo do oporu wobec każdego, kto odrzucałby demokratyczny porządek praw człowieka i wolności podstawowych, przyjęty w Karcie, jeśli działalność organów konstytucyjnych i skuteczne zastosowanie środków ustawowych okażą się uniemożliwione

Artykuł 27

(1) Każdy ma prawo do swobodnego stowarzyszania się z innymi dla ochrony swych gospodarczych i socjalnych interesów.

(2) Organizacje zawodowe powstają w sposób niezawisły od państwa. Ograniczanie liczby organizacji zawodowych jest niedopuszczalne, podobnie jak uprzywilejowanie niektórych z nich w przedsiębiorstwie lub w resorcie.

(3) Działalność organizacji zawodowych oraz tworzenie i działalność innych stowarzyszeń dla ochrony interesów gospodarczych i socjalnych może podlegać ograniczeniu w ustawie, gdy zachodzi konieczność podjęcia czynności niezbędnych w demokratycznym społeczeństwie dla ochrony bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego lub praw i wolności innych osób.

(4) Poręcza się prawo do strajku na zasadach określonych w ustawie; prawo to nie przysługuje sędziom, prokuratorom, członkom sił zbrojnych i członkom sił bezpieczeństwa.

ESTONIA

§ 41

Każdy ma prawo pozostać wiernym swoim poglądom i przekonaniom. Nikogo nie wolno zmuszać do ich zmiany.

Przekonania człowieka nie mogą usprawiedliwiać naruszania prawa.

Nikogo nie można pociągnąć do odpowiedzialności prawnej z powodu jego przekonań.

§ 45

Każdy ma prawo swobodnie rozpowszechniać idee, poglądy, przekonania i inne informacje ustnie, drukiem, środkami wyrazu plastycznego lub innym sposobem. Prawo to może być ograniczone przez ustawy dla ochrony porządku publicznego, moralności, praw i wolności, zdrowia, honoru i dobrego imienia innych osób. Prawo to może być ograniczone ustawą w stosunku do funkcjonariuszy państwowych i samorządowych w celu ochrony tajemnicy państwowej lub handlowej, która została im powierzona w związku ze stanowiskiem służbowym lub informacji otrzymanej przez nich w sposób poufny, a także w celu ochrony życia prywatnego innych osób oraz w interesie wymiaru sprawiedliwości.

Cenzura nie istnieje.

§ 46

Każdy ma prawo zwrócić się z memorandum lub petycją do urzędów państwowych, samorządów lokalnych i do ich funkcjonariuszy. Tryb odpowiedzi określa ustawa.

§ 47

Każdy ma prawo, bez wcześniejszego zezwolenia, do prowadzenia zebrań i zgromadzeń pokojowych. Prawo to może być, w przypadkach i trybie określonym w ustawie, ograniczone w celu zapewnienia bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego, moralności, bezpieczeństwa ruchu drogowego i uczestników zgromadzenia, a także dla zapobieżenia rozprzestrzenienia się chorób zakaźnych.

§ 48

Każdy ma prawo zrzeszać się w niekomercyjnych stowarzyszeniach i związkach. Do partii politycznych mogą należeć tylko obywatele Estonii.

Dla tworzenia stowarzyszeń i związków, które mają do swojej dyspozycji broń, a także zmilitaryzowanych stowarzyszeń i związków, które zajmują się szkoleniem wojskowym, wymagane jest zezwolenie, którego warunki i tryb określa ustawa.

Zakazane są stowarzyszenia, związki i partie, których cel lub działalność jest skierowana na zmianę przemocą ustroju konstytucyjnego Estonii lub w inny sposób wchodzi w sprzeczność z ustawodawstwem karnym.

Tylko sąd może zakazać lub zawiesić działalność stowarzyszenia, związku lub partii w razie naruszenia prawa, a także nałożyć odpowiednie kary.

§ 51

Każdy ma prawo zwracać się do urzędów państwowych, samorządów lokalnych i ich funkcjonariuszy w języku estońskim i otrzymać odpowiedź w tym języku.

W regionach, gdzie nie mniej niż połowa stałych mieszkańców należy do mniejszości narodowych, każdy ma prawo otrzymać odpowiedź od instytucji państwowych, samorządów lokalnych i od ich funkcjonariuszy także w języku danej mniejszości narodowej.

FINLANDIA

§ 12

Wolność wyrażania poglądów i prawo do informacji

Każdy ma prawo do wolności wyrażania poglądów. Wolność ta obejmuje prawo wyrażania, rozpowszechniania i otrzymywania informacji, opinii i innych przekazów bez prewencyjnych ograniczeń. Szczegółowe regulacje dotyczące wolności wyrażania poglądów określa ustawa. Ustawa może określić ograniczenia dotyczące przekazu obrazu mające na celu ochronę dzieci.

Dokumenty i zapisy będące w posiadaniu władz są jawne, jeżeli ich jawność nie została ograniczona z ważnych powodów przez ustawę. Każdy ma prawo dostępu do publicznych dokumentów i zapisów.

§ 13

Wolność zgromadzeń i zrzeszania się

Każdy ma prawo do organizowania bez zezwolenia zgromadzeń i manifestacji oraz brania w nich udziału.

Każdy ma prawo do zrzeszania się. Wolność zrzeszania się obejmuje prawo do tworzenia bez zezwolenia zrzeszeń, należenia lub nienależenia do nich oraz uczestniczenia w ich działalności. Wolność związków zawodowych i wolność organizowania się w celu obrony innych interesów jest zagwarantowana.

Szczegółowe przepisy dotyczące wolności zgromadzeń i wolności zrzeszania się określa ustawa.

GRECJA

Artykuł 5

1. Każdy ma prawo swobodnie rozwijać swoją osobowość i uczestniczyć w życiu społecznym, ekonomicznym i politycznym kraju pod warunkiem, że nie narusza to praw innych ani nie stanowi naruszenia Konstytucji lub dobrych obyczajów (...).

Artykuł 5A

1. Każdy ma prawo dostępu do informacji na zasadach określonych w ustawie. Ograniczenia tego prawa mogą zostać ustanowione przez ustawę, jeżeli są one bezwzględnie konieczne i uzasadnione względami bezpieczeństwa narodowego, walki z przestępczością lub ochroną praw i interesów osób trzecich.

2. Każdy ma prawo przynależeć do Społeczeństwa Informacyjnego. Państwo ma obowiązek ułatwić dostęp do informacji przekazywanych w formie elektronicznej, jak również ich tworzenie, wymianę i rozpowszechnianie, przestrzegając zawsze gwarancji zawartych w art. 9, art. 9A i art.19.

Artykuł 10

1. Każda osoba lub kilka osób działających wspólnie mają prawo, przestrzegając obowiązujących ustaw, składać pisemne petycje do władz, które są obowiązane, zgodnie z obowiązującymi przepisami, bezzwłocznie podjąć działania i udzielić składającym petycje umotywowanej pisemnej odpowiedzi, zgodnie z postanowieniami ustawy.
2. Ściganie składającego petycję, jeżeli treści zawarte w petycji naruszają prawo, jest dozwolone wyłącznie po podjęciu ostatecznej decyzji przez władzę, do której petycja była adresowana i za jej zgodą.
3. Właściwy urząd lub władza są obowiązane do odpowiedzi na wniosek o udzielenie informacji lub o wydanie dokumentów, zwłaszcza świadectw, zaświadczeń i poświadczeń, w terminie nie dłuższym niż 60 dni, zgodnie z postanowieniami ustawy. W razie braku odpowiedzi w określonym terminie lub niezgodnej z prawem odmowy, poza ewentualnymi innymi sankcjami i skutkami prawnymi, składającemu wniosek wypłacane jest odrębne odszkodowanie pieniężne na zasadach określonych w ustawie.

Artykuł 11

1. Grecy mają prawo do pokojowego gromadzenia się, bez broni.
2. Policja może być obecna tylko przy zgromadzeniach publicznych, organizowanych na wolnym powietrzu. Zgromadzenia na wolnym powietrzu mogą zostać zabronione na mocy umotywowanej decyzji władz policyjnych obowiązującej w całym kraju, jeżeli istnieje poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego, lub na określonym obszarze, jeżeli istnieje groźba poważnego zakłócenia życia społecznego i ekonomicznego, na zasadach określonych w ustawie.

Artykuł 12

1. Grecy mają prawo do tworzenia związków i stowarzyszeń nienastawionych na zysk, przestrzegając przy tym ustaw, które w żadnym razie nie mogą uzależnić korzystania z tego prawa od uprzedniego zezwolenia.
2. Stowarzyszenie może być rozwiązane za naruszenie prawa lub podstawowego postanowienia swoich statutów jedynie na mocy orzeczenia sądowego.
3. Postanowienia poprzedniego ustępu stosuje się odpowiednio do związków osób, które nie tworzą stowarzyszenia.
4. Wszelkiego rodzaju spółdzielnie rolnicze i miejskie są zarządzane przez nie same, zgodnie z postanowieniami ustawy oraz statutów tych spółdzielni, i znajdują się pod opieką i nadzorem państwa obowiązane go sprzyjać ich rozwojowi.

5. Ustawa może tworzyć spółdzielnie z obowiązkowym członkostwem, mające na celu użyteczność publiczną lub interes ogółu, lub wspólne użytkowanie terenów rolnych lub innych źródeł bogactwa pod warunkiem, że zapewnione będzie równe traktowanie wszystkich członków.

Artykuł 14

1. Każdy, przestrzegając obowiązujących ustaw, może wyrażać i rozpowszechniać swoje poglądy w mowie, w piśmie i poprzez prasę.

2. Zapewnia się wolność prasy. Cenzura i wszelkie inne środki prewencyjne są zabronione.

3. Konfiskata gazet i innych druków jest zabroniona zarówno przed ich ukazaniem się, jak i po ich rozpowszechnieniu.

Wyjątkowo, na zarządzenie prokuratora, zezwala się na konfiskatę prasy po jej rozpowszechnieniu w razie:

a) znieważenia religii chrześcijańskiej lub każdej innej znanej religii,

b) znieważenia osoby Prezydenta Republiki,

c) publikacji ujawniającej informacje dotyczące składu, wyposażenia i rozmieszczenia sił zbrojnych lub fortyfikacji kraju, nakłaniającej do obalenia siłą istniejącego ustroju lub zagrażającej integralności terytorialnej państwa,

d) publikacji o nieprzyzwoitych treściach, naruszających normy obyczajności publicznej, w przypadkach określonych w ustawie.

4. We wszystkich przypadkach określonych w poprzednim ustępie prokurator jest obowiązany, w ciągu 24 godzin od momentu konfiskaty, przekazać sprawę organowi sądowemu, który w ciągu 24 godzin powinien orzec o utrzymaniu lub uchyleniu konfiskaty; jeżeli takie orzeczenie nie zostanie wydane, konfiskata zostaje cofnięta z mocy prawa. Wydawca gazety lub każdego innego skonfiskowanego druku oraz prokurator mogą złożyć apelację i żądać zmiany orzeczenia organu sądowego.

5. Każdy pokrzywdzony w wyniku ukazania się publikacji lub nadania audycji zawierających nieścisłości ma prawo do odpowiedzi, a wydawca lub nadawca mają obowiązek niezwłocznego zamieszczenia pełnego sprostowania. Każdy pokrzywdzony w wyniku ukazania się publikacji lub nadania audycji zawierających obraźliwe lub zniesławiające treści również ma prawo do odpowiedzi, a wydawca lub nadawca mają obowiązek niezwłocznego jej opublikowania lub nadania. Ustawa określa szczegóły korzystania z prawa do odpowiedzi

oraz gwarantuje zamieszczenie pełnego i natychmiastowego sprostowania lub publikacji i nadania odpowiedzi.

6. W razie co najmniej trzech orzeczeń skazujących w ciągu 5 lat za przestępstwa, o których mowa w ust. 3 niniejszego artykułu, sąd może orzec o całkowitym lub tymczasowym zawieszeniu wydawania pisma, a w szczególnie ciężkich przypadkach, o zakazie wykonywania zawodu dziennikarza przez oskarżonego, na zasadach określonych w ustawie. Orzeczenie o zawieszeniu wydawnictwa lub o zakazie wykonywania zawodu dziennikarza wchodzi w życie po uprawomocnieniu się.

7. Ustawa reguluje kwestie dotyczące cywilnej i karnej odpowiedzialności prasy oraz innych środków przekazu, jak również procesu w trybie pilnym w odnośnych sprawach.

8. Ustawa określa warunki i kwalifikacje wymagane do wykonywania zawodu dziennikarza.

9. Stan własności, sytuacja finansowa i sposoby finansowania środków przekazu mają zostać ujawnione na zasadach określonych w ustawie. Ustawa określa środki i restrykcje konieczne do pełnego zagwarantowania przejrzystości i różnorodności punktów widzenia w informacji. Skupienie w jednym ręku kontroli nad wieloma środkami przekazu tego samego lub różnych rodzajów jest zabronione. W szczególności zabronione jest skupienie w jednym ręku wielu elektronicznych środków przekazu tego samego rodzaju, na zasadach określonych w ustawie. Statusu właściciela, współnika, głównego udziałowca lub członka dyrekcji przedsiębiorstwa będącego środkiem przekazu nie można łączyć ze statusem właściciela, współnika, głównego udziałowca lub członka dyrekcji przedsiębiorstwa, które wykonuje prace, świadczy usługi lub zapewnia zaopatrzenie dla państwa lub osoby prawnej sektora publicznego w znaczeniu szerokim. Zakaz, o którym mowa w poprzednim zdaniu, obejmuje również wszelkiego rodzaju osoby pośrednie, jak współmałżonkowie, krewni, zależne finansowo osoby lub spółki. Ustawa określa uregulowania szczególne, sankcje, które mogą obejmować nawet odebranie zezwolenia stacji radiowej lub telewizyjnej oraz zakaz podpisywania umów lub unieważnienie odnośnej umowy, a także środki kontroli i gwarancje pozwalające uniknąć ominięcia zakazów wymienionych powyżej.

Artykuł 23

1. Państwo podejmuje odpowiednie działania na rzecz ochrony swobód związkowych i swobodnego korzystania z wynikających z nich praw, przeciw wszelkim naruszeniom tych praw, w zakresie określonym w ustawie.

2. Zapewnia się prawo do strajku. Jest ono wykonywane poprzez tworzone na mocy prawa związki zawodowe, mające na celu obronę i popieranie interesów ekonomicznych i zawodowych ludzi pracy.

Strajk, w jakiegokolwiek formie, jest zabroniony w odniesieniu do funkcjonariuszy sądownictwa i pracowników organów bezpieczeństwa. Prawo do strajku podlega określonym

ograniczeniom, regulowanym w ustawie, w odniesieniu do funkcjonariuszy publicznych, urzędników samorządów terytorialnych, osób prawnych prawa publicznego, pracowników przedsiębiorstw publicznych lub przedsiębiorstw użyteczności publicznej, których funkcjonowanie ma podstawowe znaczenie dla zaspokojenia podstawowych potrzeb całego społeczeństwa. Ograniczenia te nie mogą prowadzić do likwidacji prawa do strajku ani stwarzać przeszkód w jego przeprowadzeniu zgodnie z prawem.

Artykuł 25

1. Prawa człowieka jako jednostki i jako członka społeczeństwa oraz zasada społecznego państwa prawa są gwarantowane przez państwo. Wszystkie organy państwa są obowiązane do zapewnienia swobodnego i skutecznego korzystania z nich. Zasady te odnoszą się również do stosunków między osobami prywatnymi, do których mogą znajdować zastosowanie. Wszelkiego rodzaju ograniczenia tych praw, które według Konstytucji mogą być ustanowione, powinny być określone bezpośrednio przez Konstytucję lub przez ustawę przy poszanowaniu zasady proporcjonalności.

2. Uznanie i ochrona przez państwo podstawowych i niezbywalnych praw człowieka ma na celu urzeczywistnienie postępu społecznego w warunkach wolności i sprawiedliwości.

3. Nadużywanie praw jest niedozwolone.

4. Państwo ma prawo żądać od wszystkich obywateli wypełniania obowiązków wynikających ze społecznej i narodowej solidarności.

GRUZJA

Artykuł 16

Każdy ma prawo do swobodnego rozwoju swej osobowości.

Artykuł 19

1. Każdemu gwarantuje się wolność słowa, myśli, sumienia, wyznania oraz przekonań.

2. Zakazane jest prześladowanie za korzystanie z prawa do wolności słowa, myśli, sumienia, wyznania i przekonań oraz zmuszanie do wyrażania opinii na ten temat.

3. Prawa wymienione w niniejszym artykule nie podlegają ograniczeniom, chyba że korzystanie z nich narusza prawa i wolności innych.

Artykuł 24

1. Każdy ma prawo do swobodnego pozyskiwania i przekazywania informacji, wyrażania i przekazywania swoich opinii ustnie, pisemnie lub w inny sposób.

2. Środki masowego przekazu są wolne. Cenzura jest niedopuszczalna.
3. Państwu, ani też żadnemu innemu podmiotowi nie przysługuje uprawnienie do monopolizowania środków masowego przekazu lub środków rozpowszechniania informacji.
4. Realizacja praw, o których mowa w ust. 1 i 2 niniejszego artykułu, może zostać ograniczona przez ustawę, gdy jest to niezbędne w społeczeństwie demokratycznym dla zapewnienia bezpieczeństwa narodowego, integralności terytorialnej i bezpieczeństwa publicznego, zapobieżenia przestępczości, ochrony praw i godności innych osób, zapobieżenia rozpowszechniania informacji poufnych lub zapewnienia niezależności i bezstronności sądownictwa.

Artykuł 25

1. Każdemu, z wyjątkiem członków Sił Zbrojnych, policji i służby bezpieczeństwa, przysługuje, bez uzyskania uprzedniego zezwolenia, prawo do zgromadzeń publicznych odbywających się bez broni, tak w pomieszczeniach, jak i na otwartej przestrzeni.
2. Ustawa może wprowadzać wymóg uprzedniego zawiadomienia władz, jeżeli zgromadzenie publiczne lub manifestacja odbywa się na publicznych arteriach komunikacyjnych.
3. Władze mogą rozwiązać zgromadzenie lub manifestację jedynie w przypadku gdy przybierają one charakter naruszający prawo.

Artykuł 26

1. Każdemu przysługuje prawo tworzenia organizacji społecznych, w tym związków zawodowych i przystępowanie do nich.
2. Zgodnie z ustawą organiczną obywatele Gruzji mają prawo tworzenia partii politycznych lub innych organizacji politycznych oraz uczestniczenia w ich działalności.
3. Niedopuszczalne jest tworzenie i działalność organizacji politycznych i społecznych, których celem jest obalenie lub zmiana, z użyciem siły, porządku konstytucyjnego Gruzji, zamach na niepodległość kraju, naruszenie jego integralności terytorialnej lub nawoływanie do wojny lub przemocy, podżeganie do nienawiści narodowej, etnicznej, religijnej lub społecznej.
4. Tworzenie formacji zbrojnych przez organizacje publiczne i polityczne jest zabronione.

5. Członkowie Sił Zbrojnych lub organów spraw wewnętrznych, osoby mianowane lub wybrane na stanowisko sędziego lub prokuratora zawieszają swoje członkostwo w organizacji politycznej.

6. Rozwiązanie lub zawieszenie działalności organizacji politycznych lub społecznych jest możliwe wyłącznie na mocy orzeczenia sądu i w przypadkach oraz w trybie przewidzianym ustawą organiczną.

Artykuł 27

Państwo może nałożyć ograniczenia na działalność polityczną cudzoziemców i bezpaństwowców.

HISZPANIA

Artykuł 6

Partie polityczne wyrażają pluralizm polityczny; współdziałają w kształtowaniu i manifestowaniu woli ludu i są podstawowym instrumentem uczestnictwa politycznego.

Ich tworzenie i działalność są wolne w ramach Konstytucji i ustawy. Ich wewnętrzna struktura i funkcjonowanie powinny być demokratyczne.

Artykuł 7

Związki zawodowe pracowników oraz zrzeszenia przedsiębiorców przyczyniają się do obrony i rozwoju im właściwych interesów ekonomicznych i socjalnych. Ich tworzenie i działalność są wolne w ramach Konstytucji i ustawy. Ich wewnętrzna struktura i funkcjonowanie powinny być demokratyczne.

Artykuł 9

1. Obywatele i władze publiczne podlegają Konstytucji i pozostałym przepisom prawnym.

2. Do władz publicznych należy kształtowanie warunków niezbędnych dla urzeczywistnienia i zapewnienia skuteczności wolności i równości jednostki oraz grup, w skład których ona wchodzi, a także usuwanie przeszkód, które by uniemożliwiły lub utrudniły ich pełną realizację oraz ułatwienie uczestnictwa wszystkich obywateli w życiu politycznym, ekonomicznym, kulturalnym i społecznym.

3. Konstytucja gwarantuje zasadę legalności, hierarchię i jawność norm, niedziałanie wstecz przepisów karnych niekorzystnych dla praw jednostki lub je ograniczających, bezpieczeństwo prawne, odpowiedzialność i zakaz samowoli władz publicznych.

Artykuł 10

1. Godność jednostki, przynależne jej nienaruszalne prawa, swobodny rozwój osobowości, poszanowanie ustawy oraz praw pozostałych jednostek stanowią podstawę ładu publicznego i pokoju socjalnego.

2. Normy odnoszące się do praw podstawowych i do wolności, które Konstytucja uznaje, są interpretowane zgodnie z Powszechną Deklaracją Praw Człowieka oraz ratyfikowanymi przez Hiszpanię traktatami i umowami międzynarodowymi dotyczącymi tych spraw.

Artykuł 16

1. Zapewnia się jednostkom i wspólnotom wolność w sferze ideologii, religii i kultu. Korzystanie z tych wolności podlega tylko takim ograniczeniom, jakie są konieczne dla utrzymania ładu publicznego chronionego przez ustawę.

2. Nikt nie może być zobowiązany do składania oświadczeń co do swej ideologii, religii lub swych przekonań.

3. Żadne wyznanie nie ma charakteru państwowego. Władze publiczne uwzględniają przekonania religijne społeczeństwa hiszpańskiego i utrzymują wynikające z tego stosunki współpracy z Kościołem Katolickim i pozostałymi wyznaniami.

Artykuł 20

1. Uznaje się i poddaje ochronie prawo:

a) do swobodnego wyrażania i rozpowszechniania myśli, idei i opinii za pomocą słowa, pisma lub jakiegokolwiek innego środka przekazu.

b) do działalności i twórczości literackiej, artystycznej, naukowej i technicznej.

c) do wolności nauczania.

d) do swobodnego przekazywania i otrzymywania prawdziwej informacji za pomocą jakiegokolwiek środka rozpowszechniania. Ustawa określi prawo do sprzeciwu ze względów sumienia i do tajemnicy zawodowej w zakresie korzystania z tych wolności.

2. Wykonywanie tych praw nie może być ograniczone przez jakiegokolwiek rodzaju uprzednią cenzurę.

3. Ustawa określi organizację i kontrolę parlamentarną środków masowego przekazu podlegających państwu lub jakiegokolwiek instytucji publicznej oraz zapewni dostęp do tych środków znaczącym grupom społecznym i politycznym, uwzględniając pluralizm społeczeństwa i różnorodność języków Hiszpanii.

4. Granicę tych wolności stanowi poszanowanie praw wymienionych w niniejszym tytule, przepisy ustaw rozwijających go, a szczególnie prawo do czci, prywatności, własnego wizerunku oraz do ochrony młodzieży i dzieci.

5. Zajęcie publikacji, zapisów dźwiękowych i innych środków informacji może nastąpić jedynie na mocy postanowienia sądu.

Artykuł 21

1. Uznaje się prawo do zgromadzeń pokojowych i bez broni. Korzystanie z tego prawa nie wymaga uprzedniej zgody.

2. W wypadkach zgromadzeń w miejscach ruchu publicznego oraz manifestacji należy wcześniej powiadomić władzę, która może je zakazać jedynie wówczas, kiedy by istniały uzasadnione obawy zakłócenia porządku publicznego, stwarzające zagrożenie dla osób lub mienia.

Artykuł 22

1. Uznaje się prawo do zrzeszania się.

2. Zrzeszenia, które zmierzają do celów lub używają środków uznanych za przestępcze, są bezprawne.

3. Zrzeszenia utworzone na podstawie niniejszego artykułu są zobowiązane do wpisania się do rejestru. Jedynym celem tego aktu jest ich ujawnienie się.

4. Zrzeszenia mogą być rozwiązane lub ich działalność może być zawieszona jedynie na mocy umotywowanego postanowienia sądu.

5. Zakazane są zrzeszenia tajne i o charakterze paramilitarnym.

Artykuł 23

1. Obywatele mają prawo do udziału w sprawach publicznych, bezpośrednio lub poprzez reprezentantów swobodnie wybieranych w głosowaniu powszechnym w okresowo przeprowadzanych wyborach.

2. Mają także prawo do obejmowania na równych zasadach funkcji i urzędów publicznych, zgodnie z wymogami wskazanymi przez ustawy.

Artykuł 28

1. Wszyscy mają prawo do swobodnego zrzeszania się w związku zawodowe. Ustawa może ograniczyć lub wyłączyć stosowanie tego prawa w stosunku do sił lub formacji zbrojnych albo w stosunku do pozostałych instytucji poddanych dyscyplinie wojskowej oraz określi odrębności stosowania tego prawa w stosunku do funkcjonariuszy publicznych. Wolność

związków zawodowych obejmuje prawo do zakładania związków zawodowych, do przystępowania do nich na zasadzie wyboru, jak również prawo związków zawodowych do tworzenia konfederacji oraz do zakładania międzynarodowych organizacji związków zawodowych lub przystępowania do nich. Nikt nie może być zobowiązany do przystąpienia do związku zawodowego.

2. Uznaje się prawo pracowników do strajku dla obrony swych interesów. Ustawa regulująca wykonywanie tego prawa ustanowi gwarancje konieczne dla zapewnienia utrzymania działalności podstawowych zakładów użyteczności publicznej wspólnoty.

Artykuł 29

1. Wszyscy Hiszpanie mają prawo petycji indywidualnych i zbiorowych, składanych na piśmie, w formie i ze skutkami określonymi przez ustawę.

2. Członkowie sił lub formacji zbrojnych albo instytucji poddanych dyscyplinie wojskowej mogą korzystać z tego prawa jedynie indywidualnie i zgodnie z postanowieniami dotyczącymi ich ustawodawstwa szczególnego.

Artykuł 36

Ustawa określi odrębności właściwe ustrojowi prawnemu zrzeszeń zawodowych i wykonywanie odpowiadających im zawodów. Wewnętrzna struktura i funkcjonowanie tych zrzeszeń powinny być demokratyczne.

Artykuł 37

1. Ustawa zapewnia prawo do zbiorowych rokowań pracy między przedstawicielami pracowników i przedsiębiorców, jak również moc wiążącą układów zbiorowych.

2. Uznaje się prawo pracowników i przedsiębiorców do podejmowania sporów zbiorowych. Ustawa regulująca wykonywanie tego prawa niezależnie od ograniczeń, które może ustanowić, zawrze gwarancje niezbędne dla zabezpieczenia funkcjonowania podstawowych zakładów użyteczności publicznej wspólnoty.

IRLANDIA

1. Wszyscy obywatele, jako istoty ludzkie, są równi wobec prawa.

Nie oznacza to, że Państwo w aktach prawnych nie przywiązuje właściwej wagi do zróżnicowanych zdolności fizycznych i moralnych oraz funkcji społecznych.

(...)

6. 1° Państwo gwarantuje, z uwzględnieniem wymogów porządku publicznego i moralności, wolność korzystania z następujących praw:

i. Prawo obywateli do swobodnego wyrażania swoich przekonań i opinii.

Ze względu na istotne znaczenie kształtowania opinii publicznej dla dobra wspólnego, Państwo dąży jednak do zapewnienia, że organy opinii publicznej, takie jak radio, prasa i kino, zachowując swoją gwarantowaną prawem swobodę wypowiedzi, włącznie z krytyką polityki Rządu, nie będą wykorzystywane do naruszania porządku lub moralności publicznej, lub podważania władzy państwowej.

Publikowanie lub wyrażanie treści bluźnierczych, wywrotowych albo nieprzyzwoitych jest przestępstwem, które jest karane zgodnie z ustawą.

ii. Prawo obywateli do pokojowych zgromadzeń bez broni.

Ustawa może zawierać przepisy zakazujące zgromadzeń lub zezwalające na kontrolę zgromadzeń zwołanych zgodnie z ustawą, ale rozmyślnie naruszających spokój, niebezpiecznych lub naruszających porządek publiczny, a także przepisy zakazujące lub zezwalające na kontrolę zgromadzeń w pobliżu którejkolwiek z izb Oireachtas.

iii. Prawo obywateli do zakładania stowarzyszeń i związków.

Ustawy, jednakże, mogą w interesie publicznym, zawierać uregulowania i kontrolę korzystania z tego prawa.

2° Ustawy regulujące zasady korzystania z prawa do zakładania stowarzyszeń i związków oraz wolności zgromadzeń, nie mogą stanowić dyskryminacji politycznej, religijnej bądź klasowej.

IZRAEL

USTAWA ZASADNICZA O GODNOŚCI LUDZKIEJ I WOLNOŚCI

Artykuł 1

Zasady podstawowe

Podstawowe prawa człowieka w Izraelu zasadzają się na uznaniu wartości istoty ludzkiej, świętości życia ludzkiego oraz zasady, że wszystkie osoby są wolne; prawa te powinny być urzeczywistniane w duchu zasad przyjętych w Deklaracji o Utworzeniu Państwa Izrael.

Artykuł 1A

Cel

Celem niniejszej Ustawy Zasadniczej jest ochrona godności ludzkiej i wolności, tak aby utwierdzić w ustawie zasadniczej wartości Państwa Izrael jako państwa żydowskiego i demokratycznego.

LITWA

Artykuł 25

Człowiek ma prawo do przekonań i swobody ich wyrażania.

Nikommu nie można utrudniać poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania informacji oraz idei.

Wolność wyrażania przekonań, otrzymywania i rozpowszechniania informacji nie może być ograniczona inaczej niż w drodze ustawy i jeżeli byłoby to konieczne dla ochrony zdrowia, honoru oraz godności człowieka, życia prywatnego, moralności lub ustroju konstytucyjnego.

Wolność wyrażania przekonań i rozpowszechniania informacji jest niepołączalna z działalnością przestępczą, szerzeniem nienawiści narodowej, rasowej, religijnej i społecznej, przemocą i dyskryminacją, a także z oszczerstwem i dezinformacją.

Obywatel ma prawo do otrzymywania, w trybie określonym przez ustawę, informacji o sobie, będących w posiadaniu instytucji państwowych.

Artykuł 27

Przekonania, wyznawana religia ani wiara nie mogą być usprawiedliwieniem dla przestępstw lub nieprzestrzegania ustaw.

Artykuł 28

Człowiek, realizując swe prawa i korzystając z wolności, jest obowiązany do przestrzegania Konstytucji i ustaw Republiki Litewskiej i nie może ograniczać praw i wolności innych ludzi.

Artykuł 33

Obywatele mają prawo uczestniczenia w zarządzaniu swym krajem bezpośrednio, jak również przez demokratycznie wybranych przedstawicieli, a także prawo dostępu, na równych warunkach, do służby państwowej Republiki Litewskiej.

Obywatelom gwarantuje się prawo do krytyki instytucji państwowych i funkcjonariuszy oraz do zaskarżania ich decyzji. Prześladowanie za krytykę jest zakazane.

Obywatelom gwarantuje się prawo wnoszenia petycji. Sposób realizacji tego prawa określa ustawa.

Artykuł 35

Obywatelom gwarantuje się prawo do swobodnego zrzeszania się w stowarzyszenia, partie polityczne lub zrzeszenia, o ile ich cele i działalność nie są sprzeczne z Konstytucją i ustawami.

Nikt nie może być zmuszany do przynależności do jakiegokolwiek stowarzyszenia, partii politycznej lub zrzeszenia.

Tryb tworzenia i działalności partii politycznych oraz innych organizacji politycznych i społecznych reguluje ustawa.

Artykuł 36

Nie można zabraniać ani utrudniać obywatelom gromadzenia się, bez broni, na pokojowych zgromadzeniach.

Prawo to może być ograniczone tylko w drodze ustawy i gdy jest to konieczne dla ochrony bezpieczeństwa państwa lub bezpieczeństwa i porządku publicznego, zdrowia lub moralności ludzkiej lub praw i wolności innych osób.

Artykuł 44

Zabronione jest cenzurowanie środków masowego przekazu.

Państwo, partie polityczne, organizacje polityczne i społeczne, inne instytucje lub osoby nie mogą też ich monopolizować.

Artykuł 50

Związki zawodowe powstają w sposób wolny i działają samodzielnie. Bronią zawodowych, ekonomicznych i społecznych praw oraz interesów ludzi pracy.

Wszystkie związki zawodowe mają równe prawa.

LUKSEMBURG

Artykuł 24

Zapewnia się wolność wyrażania słowem swoich opinii we wszystkich dziedzinach oraz wolność prasy, z zastrzeżeniem ścigania przestępstw popełnionych przy korzystaniu z tych wolności. - Nigdy nie może zostać wprowadzona cenzura.

Artykuł 25

Konstytucja zapewnia prawo gromadzenia się w sposób pokojowy i bez broni, przy poszanowaniu ustaw, które regulują wykonywanie tego prawa; wykonywanie tego prawa nie może wymagać uprzedniego zezwolenia. - Przepisu tego nie stosuje się do zgromadzeń na wolnym powietrzu, zgromadzeń politycznych, religijnych lub innych; zgromadzenia te podlegają w pełni ustawom i przepisom policyjnym.

Artykuł 26

Konstytucja gwarantuje prawo do zrzeszania się, przy poszanowaniu ustaw, które regulują wykonywanie tego prawa; wykonywanie tego prawa nie może wymagać uprzedniego zezwolenia.

Artykuł 27

Każdy ma prawo do kierowania do władz publicznych petycji podpisanych przez jedną lub więcej osób. - Prawo do kierowania petycji w imieniu wspólnym mają jedynie właściwe władze.

MAROKO

Artykuł 7

Partie polityczne dbają o zaangażowanie polityczne i o rozwój polityczny obywateli i obywateli, a także o wspieranie ich udziału w życiu Narodu i w zarządzaniu sprawami publicznymi. Współzawodniczą o wyrażanie woli wyborców i uczestniczą w sprawowaniu władzy na zasadach pluralizmu i demokratycznej zmiany, za pośrednictwem organów konstytucyjnych.

[Partie polityczne] tworzą się i działają w sposób wolny, z poszanowaniem Konstytucji i ustawy.

System jednopartyjny jest sprzeczny z prawem.

Zakazuje się tworzenia partii politycznych o charakterze religijnym, opartych na kryterium językowym, etnicznym oraz regionalnym lub jakimkolwiek innym kryterium dyskryminującym lub sprzecznym z prawami człowieka.

Zakazane jest tworzenie partii politycznych, których cele są sprzeczne z religią muzułmańską, ustrojem monarchicznym, zasadami konstytucyjnymi, zasadami demokracji albo naruszają jedność narodową i integralność terytorium Królestwa.

Organizacja i funkcjonowanie partii politycznych winny być zgodne z zasadami demokracji.

Zasady tworzenia i działania partii politycznych, kryteria przyznawania im finansowego wsparcia ze strony państwa, jak również warunki kontroli ich finansowania określa, zgodnie z zasadami wyrażonymi w niniejszym artykule, ustawa organiczna.

Artykuł 8

Związkowe organizacje pracowników, izby zawodowe i organizacje zawodowe pracodawców przyczyniają się do ochrony i promowania praw oraz interesów społeczno-ekonomicznych podmiotów, które reprezentują. Ich tworzenie i działanie opiera się na zasadzie wolności, pod warunkiem poszanowania Konstytucji i ustaw. Struktury i funkcjonowanie tych organizacji winny być zgodne z zasadami demokracji.

Władze publiczne działają na rzecz promowania rokowań zbiorowych i zachęcają do zawierania układów zbiorowych pracy na warunkach przewidzianych ustawą.

Ustawa określa w szczególności zasady tworzenia organizacji związkowych, ich działalności oraz kryteria przyznawania dotacji ze strony państwa, jak również sposoby kontrolowania zasad ich finansowania.

Artykuł 9

Partie polityczne i organizacje związkowe mogą zostać rozwiązane lub zawieszane przez władze publiczne wyłącznie na podstawie decyzji sądu.

Artykuł 12

Stowarzyszenia działające w społeczeństwie obywatelskim i organizacje pozarządowe tworzą się i działają w sposób całkowicie wolny, z poszanowaniem Konstytucji i ustawy.

Mogą one zostać rozwiązane lub zawieszane przez władze publiczne wyłącznie na podstawie decyzji sądu.

Stowarzyszenia zainteresowane sprawami publicznymi oraz organizacje pozarządowe, w ramach wyznaczonych przez zasady demokracji uczestniczącej, uczestniczą w opracowywaniu, realizacji i ocenie decyzji i projektów przedstawianych przez organy pochodzące z wyboru oraz władze publiczne. Zarówno organy te jak i władze mają obowiązek organizować ich uczestnictwo na warunkach i zgodnie z zasadami określonymi w ustawie.

Organizacja i funkcjonowanie stowarzyszeń i organizacji pozarządowych winny być zgodne z zasadami demokracji.

Artykuł 13

Władze publiczne działają na rzecz tworzenia organów konsultacyjnych, w celu włączenia różnych aktorów społecznych w opracowanie, wykonanie i ocenę polityk publicznych.

Artykuł 14

Obywatelki i obywatele dysponują prawem składania wniosków w materii ustawodawczej, na warunkach i zgodnie z zasadami określonymi przez ustawę organiczną.

Artykuł 15

Obywatelkom i obywatelom przysługuje prawo składania petycji do władz publicznych.

Warunki i zasady wykonywania tego prawa określa ustawa organiczna.

Artykuł 25

Zapewnia się wolność myśli, wyrażania opinii oraz swoich poglądów w dowolnej formie.

Zapewnia się wolność tworzenia, publikowania i prezentowania w dziedzinie literatury i sztuki oraz badań naukowych

Artykuł 27

Obywatelki i obywatele mają prawo dostępu do informacji publicznej wytwarzanej przez administrację publiczną, organy pochodzące z wyborów oraz podmioty świadczące usługi użyteczności publicznej.

Prawo do informacji może zostać ograniczone jedynie ustawą, w celu zagwarantowania ochrony informacji dotyczących obrony narodowej, wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa państwa, ochrony życia prywatnego osób, zapobiegania naruszeniom podstawowych praw i wolności wymienionych w niniejszej Konstytucji oraz ochrony źródeł informacji i dziedzin w sposób wyraźny określonych ustawą.

Artykuł 28

Zapewnia się wolność prasy, której nie można ograniczyć żadną formą cenzury prewencyjnej.

Każdy ma prawo wyrażać i swobodnie rozpowszechniać informacje, idee i opinie. Ograniczenia mogą zostać ustanowione wyłącznie w ustawie.

Władze publiczne wspierają organizację sektora prasowego, kierując się zasadą autonomii i podstawowymi zasadami demokracji jak również wspierają wdrażanie zasad prawnych i etycznych w tym zawodzie.

Ustawa określa zasady organizacji i kontroli publicznych środków przekazu. Gwarantuje dostęp do tych środków z poszanowaniem zasady pluralizmu językowego, kulturalnego i politycznego marokańskiego społeczeństwa.

Zgodnie z postanowieniami art. 165 niniejszej Konstytucji, Wysoki Urząd do spraw Komunikacji Audiowizualnej czuwa nad poszanowaniem zasady pluralizmu.

Artykuł 29

Zapewnia się wolność zgromadzeń, zrzeszania się, pokojowych manifestacji, stowarzyszania się oraz przynależności związkowej i politycznej. Warunki korzystania z tych wolności określa ustawa.

Zapewnia się prawo do strajku. Warunki i sposoby realizacji tego prawa określa ustawa organiczna.

MOŁDAWIA

Artykuł 4

Prawa i wolności człowieka

(1) Postanowienia Konstytucji o prawach i wolnościach człowieka są interpretowane i stosowane zgodnie z Powszechną Deklaracją Praw Człowieka, z paktami i innymi umowami, których Republika Mołdawii jest stroną.

(2) W przypadku wystąpienia niezgodności między paktami i konwencjami o podstawowych prawach człowieka, których Republika Mołdawii jest stroną, a postanowieniami jej prawa wewnętrznego, pierwszeństwo przysługuje regulacjom międzynarodowym.

Artykuł 5

Demokracja i pluralizm polityczny

(1) Demokracja w Republice Mołdawii jest urzeczywistniana w warunkach pluralizmu politycznego i jest nie do pogodzenia z dyktaturą lub totalitaryzmem.

(2) Żadna ideologia nie może być uznana za oficjalną ideologię państwa.

Artykuł 15

Powszechność

Obywatele Republiki Mołdawii korzystają z praw i wolności ustanowionych przez Konstytucję i inne ustawy, oraz wypełniają przewidziane przez nie obowiązki.

Artykuł 23

Prawo każdego do poznania swoich praw i obowiązków

(1) Każda osoba posiada zdolność prawną.

(2) Państwo zapewnia każdemu prawo do poznania swoich praw i obowiązków. W tym celu państwo publikuje i udostępnia wszystkie ustawy i inne akty normatywne.

Artykuł 32

Wolność słowa i wypowiedzi

(1) Zapewnia się każdemu obywatelowi swobodę myśli, opinii, jak i swobodę publicznego wypowiedzania się za pomocą słowa, obrazu lub w inny możliwy sposób.

(2) Swoboda wypowiedzi nie może naruszać czci, godności ani prawa innej osoby do własnych poglądów.

(3) Zakazane jest i podlega karze przewidzianej ustawą występowanie przeciwko i zniesławianie państwa i narodu, podżeganie do wojny napastniczej, nienawiści narodowej, rasowej lub religijnej, nawoływanie do dyskryminacji, separatyzmu terytorialnego, przemocy publicznej, jak i inne działania zagrażające porządkowi konstytucyjnemu.

Artykuł 33

Wolność tworzenia

(1) Zapewnia się wolność twórczości artystycznej i naukowej. Twórczość nie podlega cenzurze.

(2) Prawo obywateli do własności intelektualnej, ich korzyści materialne i osobiste, wynikające z różnych rodzajów twórczości intelektualnej, są chronione ustawą.

(3) Państwo dąży do ochrony, rozwoju i upowszechniania osiągnięć narodowej i światowej kultury i nauki.

Artykuł 34

Prawo do informacji

(1) Prawo dostępu do każdej informacji o znaczeniu publicznym nie może być ograniczane.

(2) Władze publiczne, w ramach przyznanych im kompetencji, zobowiązane są zapewnić rzetelne informowanie obywateli o sprawach publicznych, jak i o sprawach dotyczących ich interesów osobistych.

(3) Prawo do informacji nie może szkodzić działaniom służącym ochronie obywateli albo bezpieczeństwa narodowego.

(4) Środki masowego przekazu, zarówno państwowe, jak i prywatne, zobowiązane są do rzetelnego informowania opinii publicznej.

(5) Środki masowego przekazu nie podlegają cenzurze.

Artykuł 40

Wolność zgromadzeń

Wiece, demonstracje, manifestacje, procesje lub jakiegokolwiek inne zgromadzenia są dopuszczalne i mogą być organizowane oraz mogą odbywać się wyłącznie w sposób pokojowy i bez broni.

Artykuł 41

Wolność partii i innych organizacji społeczno-politycznych

(1) Obywatele mogą w swobodny sposób zrzeszać się w partie i inne organizacje społeczno-polityczne. Przyczyniają się one do określenia i wyrażenia woli politycznej obywateli, a także, na warunkach określonych w ustawie, uczestniczą w wyborach.

(2) Partie i inne organizacje społeczno-polityczne są równe wobec prawa.

(3) Państwo zapewnia poszanowanie praw oraz prawnie uzasadnionych interesów partii i innych organizacji społeczno-politycznych.

(4) Partie i inne organizacje społeczno-polityczne, których cele lub działalność naruszają pluralizm polityczny, zasady państwa prawa, suwerenność i niepodległość, integralność terytorialną Republiki Mołdawii, są niekonstytucyjne.

(5) Tajne stowarzyszenia są zabronione.

(6) Działalność partii politycznych, których członkami są cudzoziemcy jest zabroniona.

(7) Funkcje publiczne, których piastowanie pociąga za sobą zakaz członkostwa w partiach politycznych, określa ustawa organiczna.

Artykuł 42

Prawo do tworzenia i przystępowania do związków zawodowych

(1) Każdy pracownik w celu ochrony własnych interesów ma prawo do tworzenia i przystępowania do związków zawodowych.

(2) Związki zawodowe są tworzone i działają zgodnie ze swoimi statutami oraz na warunkach określonych w ustawie. Służą one obronie zawodowych, ekonomicznych i socjalnych interesów pracowników.

Artykuł 45

Prawo do strajku

(1) Uznaje się prawo do strajku. Strajki mogą być ogłaszane jedynie w celu ochrony pracowniczych interesów zawodowych o charakterze socjalnym i ekonomicznym.

(2) Ustawa określa warunki korzystania z prawa do strajku, jak i odpowiedzialność za nielegalne przeprowadzanie strajków.

Artykuł 52

Prawo do składania petycji

(1) Obywatele mają prawo zwracać się do władz publicznych z petycjami składanymi wyłącznie w imieniu ich sygnatariuszy.

(2) Utworzone zgodnie z prawem organizacje mają prawo do składania petycji wyłącznie w imieniu zbiorowości, które reprezentują.

PORTUGALIA

Artykuł 16

(Zakres i znaczenie praw podstawowych)

1. Prawa podstawowe zagwarantowane w Konstytucji nie wykluczają żadnych innych praw wynikających z ustaw i stosownych norm prawa międzynarodowego.

2. Przepisy konstytucyjne i ustawowe dotyczące praw podstawowych powinny być interpretowane i stosowane zgodnie z Powszechną Deklaracją Praw Człowieka.

Artykuł 21

(Prawo do oporu)

Wszyscy mają prawo do oporu wobec wszelkich poleceń, które naruszają ich prawa, wolności i gwarancje, oraz do odparcia siłą wszelkich form agresji, jeżeli zwrócenie się do władz publicznych nie jest możliwe

Artykuł 37

(Wolność wypowiedzi i informacji)

1. Wszyscy mają prawo do swobodnego wypowiedzania i rozpowszechniania swoich myśli za pośrednictwem słów, obrazów lub w jakikolwiek inny sposób, a także prawo do rozpowszechniania, poszukiwania i uzyskiwania informacji, bez przeszkód i dyskryminacji.

2. Korzystanie z tych praw nie może być uniemożliwione lub ograniczone przez jakikolwiek rodzaj lub formę cenzury.

3. Przestępstwa i wykroczenia porządkowe popełnione przy korzystaniu z wymienionych praw podlegają ogólnym zasadom prawa karnego lub prawa wykroczeń porządkowych, przy czym ich osądzenie należy odpowiednio do kompetencji sądów albo niezależnego organu administracyjnego, na zasadach określonych w ustawie.

4. Wszystkim osobom fizycznym i prawnym zapewnia się, na zasadzie równości i skuteczności, prawo do odpowiedzi i sprostowania, a także prawo do odszkodowania za poniesione szkody.

Artykuł 38

(Wolność prasy i środków społecznego przekazu)

1. Zapewnia się wolność prasy.

2. Wolność prasy obejmuje:

a) wolność wypowiedzi i twórczości dla dziennikarzy i współpracowników, a także ich udział w określaniu linii programowej odpowiednich organów środków społecznego przekazu, z wyjątkiem organów o charakterze doktrynalnym lub wyznaniowym;

b) prawo dziennikarzy, na zasadach określonych w ustawie, do dostępu do źródeł informacji, do ochrony niezależności i do tajemnicy zawodowej, a także prawo do wybierania komitetów redakcyjnych;

c) prawo do zakładania gazet i innych publikacji bez potrzeby uprzedniego uzyskania zezwolenia administracyjnego lub upoważnienia oraz bez potrzeby uiszczania kaucji.

3. Ustawa zapewnia, w sposób ogólny, jawność nazwisk właścicieli i źródeł finansowania środków społecznego przekazu.

4. Państwo zapewnia wolność i niezależność środków społecznego przekazu od władzy politycznej i władzy gospodarczej, narzuca zasadę specjalizacji przedsiębiorstwom posiadającym organy informacji ogólnej, traktując je i udzielając pomocy w sposób wolny od dyskryminacji oraz zapobiega ich koncentracji, szczególnie koncentracji poprzez udziały w wielu przedsiębiorstwach oraz udziały krzyżowe.

5. Państwo zapewnia istnienie i działanie publicznych programów radia i telewizji.

6. Struktura i działalność środków społecznego przekazu sektora publicznego powinny być niezależne od Rządu, administracji i innych władz publicznych, a także zapewniać możliwość wyrażania i konfrontowania różnych orientacji i poglądów.

7. Stacje emitujące programy radiowe i telewizyjne mogą funkcjonować jedynie po uzyskaniu koncesji przyznawanej w drodze publicznego konkursu ofert, na zasadach przewidzianych w ustawie.

Artykuł 39

(Wysoki Urząd do Spraw Komunikacji Społecznej)

1. Wysoki Urząd do Spraw Komunikacji Społecznej stoi na straży prawa do informacji, wolności prasy i niezależności środków społecznego przekazu od władzy politycznej i władzy gospodarczej, a także możliwości wyrażania i konfrontowania różnych orientacji i poglądów oraz korzystania z prawa do czasu antenowego, do odpowiedzi i do repliki w sprawach politycznych.

2. Ustawa określa pozostałe zadania i kompetencje Wysokiego Urzędu do Spraw Komunikacji Społecznej i reguluje jego funkcjonowanie.

3. Wysoki Urząd do Spraw Komunikacji Społecznej jest organem niezależnym, złożonym z jedenastu członków wybieranych na zasadach określonych w ustawie, w którego skład wchodzi obowiązkowo:

a) sędziego lub prokuratora wyznaczony przez Najwyższą Radę Sądownictwa (6), sprawujący funkcję przewodniczącego;

b) pięciu członków wybieranych przez Zgromadzenie Republiki w systemie proporcjonalnym zgodnie z metodą najwyższej średniej d'Hondta;

c) jeden członek wyznaczony przez Rząd;

d) czterech członków reprezentujących opinię publiczną, środki społecznego przekazu i kulturę.

4. Wysoki Urząd do Spraw Komunikacji Społecznej bierze udział, na zasadach określonych w ustawie, w procedurze przyznawania koncesji stacjom telewizyjnym i radiowym.

5. Wysoki Urząd do Spraw Komunikacji Społecznej bierze udział, na zasadach określonych w ustawie, w powoływaniu i odwoływaniu dyrektorów publicznych środków społecznego przekazu.

Artykuł 40

(Prawo do czasu antenowego, do odpowiedzi i do repliki politycznej)

1. Partie polityczne, organizacje związkowe, zawodowe oraz organizacje reprezentujące różne dziedziny gospodarki, a także inne organizacje społeczne o zasięgu ogólnokrajowym, mają prawo do czasu antenowego w publicznym radiu i telewizji, przydzielonego w zależności od ich znaczenia i reprezentatywności, zgodnie z obiektywnymi kryteriami określonymi w ustawie.

2. Partie polityczne reprezentowane w Zgromadzeniu Republiki i nie wchodzące w skład Rządu mają prawo, na zasadach określonych w ustawie, do czasu antenowego w publicznym radiu i telewizji, przydzielonego stosownie do ich reprezentatywności, a także prawo do odpowiedzi i do repliki politycznej wobec politycznych deklaracji Rządu, o takim samym czasie trwania i znaczeniu, jak czas antenowy i deklaracje Rządu; z analogicznych praw korzystają, na terenie swoich regionów, partie reprezentowane w regionalnych zgromadzeniach ustawodawczych.

3. W czasie kampanii wyborczej kandydaci mają prawo do czasu antenowego w stacjach radiowych i telewizyjnych o zasięgu ogólnokrajowym i regionalnym, przydzielanego regularnie i sprawiedliwie, na zasadach określonych w ustawie.

Artykuł 45

(Prawo do zgromadzania się i manifestacji)

1. Obywatele mają prawo do zgromadzania się pokojowo i bez broni, również w miejscach publicznych, bez potrzeby uzyskiwania jakiegokolwiek zezwolenia.

2. Wszystkim obywatelom przyznaje się prawo do manifestacji.

Artykuł 46

(Wolność zrzeszania się)

1. Obywatele mają prawo do swobodnego tworzenia zrzeszeń, bez potrzeby uzyskiwania jakiegokolwiek zezwolenia, pod warunkiem, że nie szerzą one przemocy, a ich cele nie są sprzeczne z ustawą karną.

2. Zrzeszenia swobodnie realizują swoje cele, bez ingerencji ze strony władz publicznych, i mogą zostać rozwiązane przez państwo lub zawieszane w swojej działalności wyłącznie w przypadkach przewidzianych w ustawie i wyłącznie na podstawie orzeczenia sądowego.

3. Nikogo nie można w żaden sposób zmuszać do wstąpienia do zrzeszenia, ani do pozostania w nim.

4. Nie są dozwolone zrzeszenia zbrojne bądź typu wojskowego, zrzeszenia zmilitaryzowane lub paramilitarne, ani organizacje rasistowskie lub głoszące ideologię faszystowską.

Artykuł 47

(Wolność wyboru zawodu i dostęp do służby publicznej)

1. Wszyscy mają prawo do swobodnego wyboru zawodu i rodzaju pracy, z zastrzeżeniem ograniczeń ustawowych, narzuconych przez interes zbiorowy lub wynikających ze zdolności danej osoby.

2. Wszyscy obywatele mają prawo dostępu do służby publicznej, na zasadach równości i wolności, z reguły na podstawie konkursu.

Artykuł 48

(Udział w życiu politycznym)

1. Wszyscy obywatele mają prawo do udziału w życiu politycznym i w kierowaniu sprawami publicznymi kraju, bezpośrednio lub za pośrednictwem swobodnie wybranych przedstawicieli.

2. Wszyscy obywatele mają prawo do uzyskiwania obiektywnych wyjaśnień w sprawie działań podejmowanych przez państwo i inne podmioty publiczne oraz prawo do otrzymywania od Rządu i pozostałych władz informacji o zarządzaniu sprawami publicznymi.

Artykuł 51

(Zrzeszenia i partie polityczne)

1. Wolność zrzeszania się obejmuje prawo zakładania zrzeszeń i partii politycznych, prawo przynależenia do nich oraz do współdziałania w sposób demokratyczny, poprzez te organizacje, w kształtowaniu woli ludowej i organizacji władzy politycznej.

2. Nikt nie może być równocześnie członkiem dwóch partii politycznych, nikt też nie może zostać pozbawiony jakiegokolwiek prawa z powodu przynależności do legalnie utworzonej partii politycznej lub wystąpienia z niej.

3. Partie polityczne nie mogą używać nazw, które zawierają określenia bezpośrednio związane z jakąkolwiek religią lub kościołem oraz emblematów, które mogą być mylone z symbolami narodowymi lub religijnymi, przy czym przepis ten nie narusza filozofii lub ideologii, będących inspiracją ich programów.

4. Nie można tworzyć partii, których nazwa lub założenia programowe nadają im charakter lub zasięg regionalny.

5. Partie polityczne powinny kierować się zasadami jawności, demokratycznej organizacji, demokratycznego zarządzania i współuczestnictwa wszystkich swoich członków.

6. Ustawa ustanawia zasady finansowania partii politycznych, w szczególności warunki i granice finansowania z funduszy publicznych, a także wymagania dotyczące ujawniania majątku i rachunków partii.

Artykuł 52

(Prawo petycji i prawo do actio popularis)

1. Wszyscy obywatele mają prawo do przedstawiania, indywidualnie lub zbiorowo, organom suwerenności lub innym władzom, petycji, zażaleń, odwołań lub skarg w celu obrony swoich praw, obrony Konstytucji, ustaw lub interesu powszechnego, a także mają prawo do uzyskania w rozsądnym terminie informacji na temat sposobu ich rozpatrzenia.

2. Ustawa określa zasady rozpatrywania na posiedzeniu plenarnym petycji przedstawianych zbiorowo Zgromadzeniu Republiki.

3. Przyznaje się wszystkim prawo do występowania z actio popularis, osobiście lub poprzez zrzeczenia występujące w obronie określonych interesów, w przypadkach i na zasadach określonych w ustawie, w tym również prawo żądania odpowiedniego odszkodowania dla pokrzywdzonego lub pokrzywdzonych, w szczególności w celu:

a) przyczyniania się do zapobiegania, zwalczania i ścigania na drodze sądowej przestępstw przeciwko zdrowiu publicznemu, prawom konsumenta, jakości życia, ochronie środowiska i dziedzictwa kulturowego;

b) obrony dóbr należących do państwa, do regionów autonomicznych i do jednostek władzy lokalnej.

Artykuł 55

(Wolność związkowa)

1. Pracownikom gwarantuje się wolność związkową - stanowiącą warunek i gwarancję jedności pracowników w obronie własnych praw i interesów.

2. W szczególności w zakresie korzystania z wolności związkowej gwarantuje się pracownikom, bez jakiegokolwiek dyskryminacji:

a) wolność tworzenia organizacji związkowych na wszystkich szczeblach;

- b) wolność wstępowania do organizacji związkowych, przy czym żaden pracownik nie może być zmuszony do płacenia składek organizacji związkowej, której nie jest członkiem;
 - c) wolność określania swojej organizacji i stanowienia wewnętrznych regulacji przez związki zawodowe;
 - d) prawo do prowadzenia działalności związkowej w przedsiębiorstwie;
 - e) prawo do ustalania kierunków działania, zgodnie z zasadami przewidzianymi w statutach.
3. Związki zawodowe kierują się demokratycznymi zasadami organizacji i zarządzania, których podstawą są wybory organów kierowniczych przeprowadzane okresowo i w tajnym głosowaniu, bez potrzeby uzyskiwania zezwoleń lub dokonywania rejestracji, i opierają się na aktywnym udziale pracowników we wszystkich dziedzinach działalności związkowej.
4. Związki zawodowe są niezależne od organizacji pracodawców, od państwa, wyznań religijnych, od partii i innych organizacji politycznych, przy czym gwarancje tej niezależności, stanowiącej podstawę jedności klas pracujących, określa ustawa.
5. Związki zawodowe mają prawo nawiązywać stosunki z międzynarodowymi organizacjami związkowymi i wstępować do nich.
6. Wybrani przedstawiciele pracowników korzystają z prawa do uzyskiwania informacji i porad, a także do odpowiedniej ochrony prawnej przed wszelkimi formami nacisku, przymusu lub ograniczeń w zakresie prawowitego sprawowania swoich funkcji.

Artykuł 56

(Prawa związków zawodowych i rokowania zbiorowe)

- 1. Do związków zawodowych należy obrona i propagowanie obrony praw i interesów pracowników, których reprezentują.
- 2. Związki zawodowe mają prawo:
 - a) uczestniczyć w opracowywaniu ustawodawstwa pracy;
 - b) uczestniczyć w zarządzaniu instytucjami zabezpieczeń społecznych i innymi organizacjami, których celem jest realizacja interesów pracowników;
 - c) wypowiadać się na temat planów gospodarczo-społecznych i uczestniczyć w ich realizacji;
 - d) wybierać swoich przedstawicieli do instytucji konsultacyjnych w zakresie spraw społecznych, na zasadach określonych w ustawie;
 - e) uczestniczyć w procesach restrukturyzacji przedsiębiorstw, w szczególności w sprawach szkolenia pracowników lub zmiany warunków pracy.

3. Związki zawodowe mają zagwarantowane i określone ustawą prawo do rokowań zbiorowych.

4. Ustawa zawiera regulacje dotyczące uprawnienia do zawierania układów zbiorowych oraz skuteczności zawartych w nich norm.

Artykuł 57

(Prawo do strajku i zakaz lokautu)

1. Gwarantuje się prawo do strajku.

2. Do pracowników należy określanie zakresu interesów, których obrona przybiera formę strajku, przy czym zakres ten nie może zostać ograniczony przez ustawę.

3. Ustawa określa zasady świadczenia podczas strajku usług niezbędnych do zapewnienia bezpieczeństwa oraz utrzymania sprawności urzędów i instalacji, a także minimalnego zakresu usług niezbędnych do zaspokojenia naglących potrzeb społecznych.

4. Lokaut jest zakazany.

SŁOWACJA

Artykuł 26

1. Gwarantuje się wolność wypowiedzi i prawo do informacji.

2. Każdy ma prawo wyrażać swoje poglądy w słowie, piśmie, druku, obrazie lub w inny sposób, jak i swobodnie ogłaszać, otrzymywać i rozpowszechniać idee i informacje bez względu na granice państwa. Wydawanie publikacji nie wymaga zezwolenia. Prowadzenie stacji radiowych i telewizyjnych może wiązać się z uzyskaniem zezwolenia od państwa. Warunki określi ustawa.

3. Cenzura jest zakazana.

4. Wolność wypowiedzi oraz prawo poszukiwania i szerzenia informacji można ograniczyć ustawą, jeżeli jest to niezbędne w demokratycznym społeczeństwie dla ochrony praw i wolności innych, bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego, ochrony zdrowia publicznego i moralności.

5. Organy władzy publicznej mają obowiązek udzielania, w stosowny sposób w języku państwowym, informacji o swojej działalności. Warunki i sposób wykonania określi ustawa.

Artykuł 27

1. Gwarantuje się prawo petycji. Każdy ma prawo samodzielnie lub wspólnie z innymi zwracać się w sprawach publicznych lub innego interesu publicznego do organów państwowych i organów samorządu terytorialnego z prośbami, wnioskami i skargami.
2. Petycja nie może wzywać do naruszenia podstawowych praw i wolności.
3. Petycja nie może ingerować w niezawisłość sądu.

Artykuł 28

1. Gwarantuje się prawo do pokojowych zgromadzeń.
2. Ustawa określi warunki wykonywania tego prawa w przypadkach zgromadzania się w miejscach publicznych, gdy chodzi o uregulowania niezbędne w demokratycznym społeczeństwie dla ochrony praw i wolności innych, ochrony porządku publicznego, zdrowia i moralności, majątku albo dla bezpieczeństwa państwa. Zgromadzeń nie można uzależnić od zezwolenia organu administracji publicznej.

Artykuł 29

1. Gwarantuje się prawo do swobodnego zrzeszania się. Każdy ma prawo wspólnie z innymi do zrzeszania się w związkach, stowarzyszeniach albo innych zrzeszeniach.
2. Obywatele mają prawo zakładać partie polityczne oraz ruchy polityczne i zrzeszać się w nich.
3. Wykonywanie praw określonych w ustępach 1 i 2 można ograniczyć tylko w przypadkach określonych ustawą, jeżeli jest to niezbędne w demokratycznym społeczeństwie dla bezpieczeństwa państwa, ochrony porządku publicznego, zapobiegania czynom karalnym albo dla ochrony praw i wolności innych.
4. Partie polityczne i ruchy polityczne, jak i związki albo inne zrzeszenia, są oddzielone od państwa.

Artykuł 30

1. Obywatele mają prawo uczestniczyć w zarządzaniu sprawami publicznymi bezpośrednio albo poprzez wolny wybór swoich przedstawicieli. Cudzoziemcy mający prawo stałego pobytu na terytorium Republiki Słowackiej mają prawo wybierania i bycia wybieranymi do organów samorządowych gmin i do organów wyższych jednostek terytorialnych.
2. Wybory muszą odbywać się w terminach, które nie przekraczają kadencji określonych w ustawach.
3. Prawo wyborcze jest powszechne, równe i bezpośrednie oraz jest wykonywane w tajnym głosowaniu. Warunki wykonywania prawa wyborczego określi ustawa.

4. Obywatele mają, na równych warunkach, dostęp do funkcji z wyboru i innych funkcji publicznych.

Artykuł 31

Ustawowa regulacja wszelkich praw i wolności politycznych oraz jej wykładnia i stosowanie muszą umożliwiać i chronić wolną konkurencję sił politycznych w demokratycznym społeczeństwie.

Artykuł 32

Obywatele mają prawo stawiać opór wobec każdego, kto by odrzucał demokratyczny porządek podstawowych praw i wolności człowieka wynikający z niniejszej Konstytucji, jeżeli działalność organów konstytucyjnych i skuteczne zastosowanie środków ustawowych staną się niemożliwe.

Artykuł 37

1. Każdy ma prawo do swobodnego stowarzyszania się z innymi w celu ochrony swoich interesów gospodarczych i socjalnych.

2. Związki zawodowe powstają niezależnie od państwa. Ograniczanie liczby organizacji związkowych, jak i uprzywilejowanie niektórych z nich w przedsiębiorstwie albo w resorcie, jest niedopuszczalne.

3. Działalność organizacji związkowych i tworzenie oraz działalność innych zrzeszeń w celu ochrony gospodarczych i socjalnych interesów można ograniczyć ustawą, jeżeli zachodzi konieczność podjęcia niezbędnych środków w demokratycznym społeczeństwie ze względu na ochronę bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego oraz praw i wolności innych.

4. Gwarantuje się prawo do strajku. Warunki określi ustawa. Prawo to nie przysługuje sędziom, prokuratorom, osobom należącym do sił zbrojnych i sił bezpieczeństwa oraz członkom i pracownikom straży pożarnej i służb ratowniczych.

SŁOWENIA

Artykuł 76

(wolność związkowa)

Zakładanie i działalność związków zawodowych oraz członkostwo w nich są wolne.

Artykuł 77

(prawo do strajku)

Pracownicy mają prawo do strajku.

Jeśli wymaga tego dobro publiczne, prawo do strajku może być, uwzględniając rodzaj i charakter działalności, ograniczone ustawą.

Artykuł 76

(wolność związkowa)

Zakładanie i działalność związków zawodowych oraz członkostwo w nich są wolne.

Artykuł 77

(prawo do strajku)

Pracownicy mają prawo do strajku.

Jeśli wymaga tego dobro publiczne, prawo do strajku może być, uwzględniając rodzaj i charakter działalności, ograniczone ustawą.

Artykuł 41

(wolność sumienia)

Każdemu przysługuje wolność praktykowania religii i innych wierzeń prywatnie bądź publicznie.

Nikt nie jest zobowiązany do określenia swojej religii lub innych wierzeń.

Rodzice mają prawo zapewnić dzieciom wychowanie religijne i moralne zgodne ze swoimi przekonaniami. Wychowanie dziecka mające na uwadze zasady religijne i moralne musi uwzględniać jego wiek, stopień dojrzałości a także wolność jego sumienia, wyznania oraz inne wierzenia i przekonania.

Artykuł 42

(wolność zgromadzeń i stowarzyszeń)

Zapewnia się wolność pokojowego gromadzenia się i udziału w zgromadzeniach publicznych.

Każdy ma prawo do swobodnego stowarzyszania się z innymi.

Prawa te mogą być ustawowo ograniczone ze względu na bezpieczeństwo państwa, bezpieczeństwo publiczne lub ochronę przed szerzeniem się chorób zakaźnych.

Zawodowi członkowie sił zbrojnych i policji nie mogą należeć do partii politycznych.

Artykuł 44

(współdziałanie w kierowaniu sprawami publicznymi)

Każdy obywatel ma prawo, zgodnie z ustawą, bezpośrednio lub przez swoich przedstawicieli współdziałać w kierowaniu sprawami publicznymi.

Artykuł 45

(prawo petycji)

Każdy obywatel ma prawo przedkładać petycje i podejmować inne inicjatywy o znaczeniu społecznym.

Artykuł 46

(prawo do zastrzeżeń sumienia)

Prawo do powoływania się na zastrzeżenia sumienia jest dopuszczalne w przypadkach określonych ustawą, o ile nie ogranicza to praw i wolności innych.

SZWECJA

Rozdział 2

PODSTAWOWE PRAWA I WOLNOŚCI

§ 1

Każdy obywatel, w stosunkach ze społeczeństwem, ma prawo do:

1. wolności wypowiedzi i: wolności przekazywania wiadomości za pomocą słowa, pisma lub obrazu albo w inny sposób, jak również wyrażania myśli, poglądów i uczuć,
2. wolności informacji: wolności zdobywania i otrzymywania wiadomości oraz uczestniczenia w inny sposób w przekazie informacji,
3. wolności zgromadzeń: wolności organizowania i uczestniczenia w zgromadzeniach mających na celu wymianę informacji, wyrażania poglądów lub inny podobny cel bądź w celu przedstawienia dzieł sztuki,

4. wolności demonstracji: wolności organizowania i uczestniczenia w demonstracjach w miejscach publicznych,

5. wolności zrzeszania się: wolności zrzeszania się z innymi osobami dla realizacji celów publicznych i grupowych,

6. wolności wyznania: wolności wyznawania samemu lub z innymi osobami swojej religii.

Wspomniana tu wolność druku oraz odpowiadające jej treści wolności wypowiedzi - przekazywane za pośrednictwem radia, telewizji oraz innych podobnych form przekazu, filmów, wideogramów, świetlnych obrazów ruchomych oraz innych technicznych nośników przekazu - podlegają przepisom Aktu o Wolności Druku oraz Aktu o Wolności Wypowiedzi.

W Akcie o Wolności Druku zawarte są również przepisy dotyczące prawa do zapoznawania się z dokumentami publicznymi.

§ 2

Żaden obywatel, w stosunkach ze społeczeństwem, nie może być zmuszany do ujawnienia swoich poglądów politycznych, religijnych lub kulturalnych bądź do podobnego postępowania. Ponadto żaden obywatel nie może być zmuszany do uczestnictwa w zgromadzeniu mającym na celu kształtowanie opinii oraz w demonstracji, jak też do przynależności do organizacji politycznej, związku wyznaniowego lub innego stowarzyszenia, mających na celu ujawnianie przewidziane w zd.1 niniejszego paragrafu.

§ 3

Zabronione jest umieszczanie obywatela, bez jego zgody, w jakimkolwiek spisie publicznym, jedynie na podstawie jego poglądów politycznych.

Każdy obywatel, w zakresie określonym bliżej innymi aktami prawnymi, jest chroniony przed naruszeniem jego integralności osobistej poprzez rejestrowanie o nim informacji w toku automatycznego przetwarzania danych.

§ 17

Związki zawodowe, pracodawcy oraz związki pracodawców mają prawo stosować związkowe środki nacisk, o ile nic innego nie wynika z ustawy lub porozumienia branżowego.

§ 23

Nie może wejść w życie żadna ustawa ani inny akt prawny sprzeczny ze zobowiązaniami Szwecji wynikającymi z Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

TURCJA

VI. Wolność sumienia i wyznania

Artykuł 24

Każdy ma prawo do wolności sumienia, wyznania religijnego i światopoglądu.

Sprawowanie kultu, udział w nabożeństwach i uroczystości religijnych jest dobrowolny, o ile nie narusza to postanowień artykułu.

Nikt nie może być zmuszany do sprawowania kultu, uczestniczenia w nabożeństwach i uroczystościach religijnych, ujawniania swojego wyznania i światopoglądu; nikt nie może być represjonowany i lub oskarżony ze względu na swoje wyznanie lub światopogląd.

Edukacja w zakresie religii i etyki odbywa się pod nadzorem i kontrolą państwa. Nauczanie kultury religijnej i wychowanie moralne winno znajdować się w obowiązkowym programie dla szkół podstawowych i średnich. Uczęszczanie na inne zajęcia z religii jest dobrowolne, a w przypadku nieletnich pozostawione życzeniu ich opiekunów prawnych.

Nikomu nie wolno w jakikolwiek sposób wykorzystywać i nadużywać religii, uczuć religijnych i obiektów sakralnych w celu zapewnienia sobie osobistych lub politycznych wpływów lub korzyści albo w celu choćby częściowego oparcia podstawowego porządku prawnego, politycznego, ekonomicznego i socjalnego państwa na dogmatach religijnych.

VII. Wolność myśli i przekonań

Artykuł 25

Każdy ma prawo do wolności myśli i przekonań.

Nikt nie może być z jakiegokolwiek powodu i w jakimkolwiek celu zmuszany do ujawnienia swoich myśli i przekonań i z tego tytułu być represjonowany i oskarżany.

VIII. Wolność wyrażania i rozpowszechniania przekonań

Artykuł 26

Każdy ma prawo do wyrażania i rozpowszechniania swoich myśli i przekonań ustnie, pisemnie, w formie graficznej lub za pośrednictwem innych środków, zbiorowo lub

indywidualnie. Prawo to obejmuje również wolność pozyskiwania i rozpowszechniania informacji oraz opinii bez utrudnień ze strony władz. Przepis ten nie wyklucza objęcia systemem koncesji przekazów radiowych, telewizyjnych, kinowych oraz przekazów dokonywanych za pomocą podobnych środków.

Korzystanie z tych wolności może być ograniczane zgodnie z przepisami prawa w celu ochrony bezpieczeństwa narodowego i publicznego, porządku publicznego, podstawowych zasad republiki oraz niepodzielnej integralności państwa z jego terytorium i narodem, zapobiegania przestępczości, karania przestępców, ochrony ważnych informacji uznanych za tajemnicę państwową, praw i czci oraz życia osobistego i rodzinnego osób trzecich, ochrony tajemnicy zawodowej zastrzeżonej przez ustawę oraz w celu zapewnienia należytego funkcjonowania organów sądowniczych.

[Ustęp 3 - Uchylony]

Przepisy regulujące sposób dysponowania środkami rozpowszechniania informacji i poglądów nie mogą być traktowane jako ograniczające wolność wyrażania poglądów i ich rozpowszechniania, o ile poglądy te nie stoją na przeszkodzie ich rozpowszechnianiu.

Formę, warunki i procedury korzystania z prawa do wyrażania i rozpowszechniania przekonań określa ustawa.

X. Postanowienia dotyczące prasy i publikacji

A. Wolność prasy

Artykuł 28

Prasa jest wolna i nie może polegać na cenzurze. Warunkiem założenia wydawnictwa nie może być wymóg uprzedniego uzyskania zezwolenia lub wpłacenie kaucji.

[Ustęp 2 – uchylony]

Państwo podejmuje konieczne środki w celu zapewnienia wolności prasy i wolności informacji.

Do ograniczenia wolności prasy mają zastosowanie postanowienia artykułów 26 i 27 niniejszej Konstytucji.

Każdy, kto pisze lub drukuje oraz każdy, kto publikuje lub udostępnia wszelkiego rodzaju wiadomości lub teksty zagrażające zewnętrznemu i wewnętrznemu bezpieczeństwu państwa, niepodzielnej integralności państwa z jego terytorium i narodem, skłaniające do popełnienia przestępstwa, wywołania zamieszek bądź powstania, odnoszące się do tajemnic państwowych, podlega odpowiedzialności karnej przewidzianej w odpowiednich ustawach. Rozpowszechnianie takich materiałów może zostać prewencyjnie wstrzymane mocą

postanowienia sądu lub, jeżeli opóźnienie uniemożliwiłoby prawidłowe działanie, decyzją innego uprawnionego organu. Organ ten musi poinformować o swojej decyzji właściwego sędziego w ciągu dwudziestu czterech godzin. Sędzia wydaje postanowienie w ciągu czterdziestu ośmiu godzin, w przeciwnym wypadku decyzja o wstrzymaniu rozpowszechniania ulega unieważnieniu.

Przekazywanie wiadomości o faktach nie może być poddane żadnym zakazom, chyba że mocą postanowienia sędziego wydanego dla zapewnienia właściwego funkcjonowania organów sądowiczych i w granicach określonych ustawą.

Publikacje periodyczne i nieperiodyczne w sprawach toczącego się śledztwa lub postępowania dotyczącego przestępstw określonych ustawą mogą zostać skonfiskowane mocą postanowienia sędziego, ponadto, decyzję może też podjąć inny organ uprawniony przez ustawę, w przypadku gdy zwłoka w podjęciu postanowienia w sprawie konfiskaty mogłaby spowodować zagrożenie dla niepodzielnej integralności państwa z jego terytorium i narodem, bezpieczeństwa narodowego i porządku publicznego, lub ze względu na ochronę moralności publicznej oraz zapobieganie przestępczości. Organ wydający taką decyzję musi poinformować o niej właściwego sędziego w ciągu dwudziestu czterech godzin. Sędzia wydaje postanowienie w ciągu czterdziestu ośmiu godzin, w przeciwnym wypadku decyzja o konfiskacie publikacji ulega unieważnieniu.

W przypadku konfiskaty publikacji periodycznych lub nieperiodycznych ze względu na prowadzone śledztwo lub postępowanie karne stosuje się przepisy powszechnie obowiązujące.

(...)

D. Prawo do korzystania z środków masowego przekazu - innych niż prasa - należących do osób prawa publicznego

Artykuł 31

Jednostki i partie polityczne mają prawo do korzystania z środków masowego przekazu i środków komunikacji innych niż prasa, należąca do publicznych korporacji. Warunki i procedury korzystania z nich określa ustawa.

Poza względami bezpieczeństwa narodowego, ochrony porządku publicznego, ochrony moralności i zdrowia publicznego ustawa nie może nakładać ograniczeń utrudniających społeczeństwu odbiór informacji oraz kształtowanie przekonań i idei za pośrednictwem tych środków masowego przekazu lub ograniczaniu swobody kształtowania się opinii publicznej.

E. Prawo do sprostowania i odpowiedzi

Artykuł 32

Uprawnienie do sprostowania i odpowiedzi przyznaje się tylko w przypadku naruszenia czyjejs godności i honoru oraz w przypadku informacji niezgodnych z faktami. Uprawnienie to określa ustawa.

Jeżeli sprostowanie i odpowiedź nie zostaną opublikowane, o nakazie publikacji orzeka sędzia w ciągu siedmiu dni od złożenia wniosku przez osobę poszkodowaną.

XI. Prawo i wolność zgromadzeń

A. Wolność zrzeszania się

Artykuł 33

Każdy ma prawo do tworzenia zrzeszeń, bycia członkiem zrzeszenia, a także do rezygnacji z członkostwa, bez uprzednio uzyskanej zgody.

Nikt nie może być zmuszany do wstąpienia lub pozostania w zrzeszeniu.

Wolność zrzeszania się może być ograniczana jedynie przez ustawę, z przyczyn takich jak: bezpieczeństwo narodowe, ochrona porządku publicznego, zapobieganie przestępczości, ochrona zdrowia i moralności publicznej, ochrona praw i wolności osób trzecich.

Formę, warunki i procedury korzystania z prawa do zrzeszania się określa ustawa.

W przypadkach przewidzianych ustawą zrzeszenia mogą zostać rozwiązane lub ich działalność może zostać zawieszona na mocy postanowienia sądu. Jednakże w przypadkach, gdy zwłoka zagrażałaby bezpieczeństwu narodowemu i porządkowi publicznemu oraz gdy jest to konieczne dla zapobieżenia popełnienia lub kontynuacji przestępstwa, albo dla ujęcia przestępców, określony przez ustawę organ może zostać upoważniony do zawieszenia działalności zrzeszenia. O swojej decyzji winien on poinformować właściwego sędziego w ciągu dwudziestu czterech godzin. Sędzia wydaje postanowienie w ciągu czterdziestu ośmiu godzin, w przeciwnym razie decyzja o zawieszeniu działalności ulega unieważnieniu z mocy prawa.

Postanowienia ustępu pierwszego niniejszego artykułu nie zakazują nakładania ograniczeń na uprawnienia członków Sił Zbrojnych i organów bezpieczeństwa, a także urzędników państwowych w zakresie, w jakim wymagają tego ich obowiązki.

Postanowienia niniejszego artykułu mają zastosowanie także wobec wafków.

C. Prawo do tworzenia związków zawodowych

Artykuł 51

W celu ochrony i rozwoju ekonomicznych i socjalnych praw i swoich interesów oraz osób zrzeszonych, bez uprzednio uzyskanej zgody, pracownicy i pracodawcy mają prawo do

tworzenia związków zawodowych i organizacji pracodawców oraz prawo do swobodnego wstępowania do związku zawodowego, jak również do występowania z niego. Nikogo nie można zmuszać do wstąpienia lub wystąpienia ze związku zawodowego lub rezygnacji z niego.

Prawo do tworzenia związków zawodowych może być ograniczone wyłącznie ustawą ze względu na bezpieczeństwo narodowe, ochronę porządku publicznego, zapobieganie przestępczości, ochronę zdrowia i moralności publicznej, ochronę praw i wolności osób trzecich.

Formę, warunki i procedury korzystania z prawa do tworzenia związków zawodowych określa ustawa.

[Ustęp czwarty – uchylony]

Zakres, wyjątki i ograniczenia uprawnień urzędników państwowych, których status z uwagi na wykonywaną przez nich pracę jest odmienny od statusu innych pracowników, określa ustawa.

Statuty, administracja i funkcjonowanie związków zawodowych oraz organizacji pracodawców nie mogą być sprzeczne z podstawowymi zasadami Republiki i zasadami demokracji.

A. Układy zbiorowe pracy i rokowania zbiorowe

Artykuł 53

Pracownicy i pracodawcy mają prawo do zawierania układów zbiorowych pracy w celu określenia wzajemnych stanowisk w sprawach ekonomicznych i socjalnych oraz warunków pracy.

Procedurę zawierania układów zbiorowych pracy określa ustawa.

[Ustęp trzeci - uchylony]

[Ustęp czwarty – uchylony]

Urzędnicy i funkcjonariusze służby publicznej mają prawo do zawierania porozumień płacowych.

Jeżeli podczas zawierania porozumienia płacowego dojdzie do sporu, strony mogą zwrócić się do Izby Pojednawczej dla Służby Publicznej. Decyzje tej Izby są ostateczne i mają moc układu zbiorowego.

Zakres uprawnień do zawierania układów zbiorowych, dopuszczalne wyjątki korzystania z układów zbiorowych, formę zawierania układów zbiorowych, zasady działania i moc

prawną układów zbiorowych, oddziaływanie postanowień układu zbiorowego na sytuację emerytów, procedurę tworzenia Izby Pojedynczej dla Służby Publicznej, zasady jej funkcjonowania oraz inne kwestie określa ustawa.

B. Prawo do strajku i lokautu

Artykuł 54

W przypadku konfliktu mającego miejsce w trakcie rokowań nad zbiorowym układem pracy, pracownicy mają prawo do strajku. Procedury, warunki oraz zakres i wyjątki w stosowaniu powyższego prawa pracodawców do lokautu określa ustawa.

Nie można korzystać z prawa do strajku i do lokautu, postępując w sposób sprzeczny z zasadą dobrej wiary, i tym samym, szkodząc społeczeństwu i godząc w majątek narodowy.

[Ustęp trzeci – uchylony]

Ustawa określa okoliczności i zakłady pracy, w których strajki i lokauty mogą zostać zakazane lub odroczone.

W przypadkach, w których strajk lub lokaut są zakazane lub decyzje w ich sprawie są odroczone, do czasu upływu terminu odroczenia, spory rozstrzyga Najwyższa Izba Rozjemcza. Na każdym jego etapie, strony sporu mogą wspólnie wystąpić do Najwyższej Izby Rozjemczej. Orzeczenia Najwyższej Izby Rozjemczej są ostateczne i mają moc układu zbiorowego pracy.

Organizację i funkcje Najwyższej Izby Rozjemczej określa ustawa.

[Ustęp siódmy – uchylony]

Praca osób nieuczestniczących w strajku nie może być w żaden sposób zakłócona przez uczestników strajku w zakładzie pracy.

III. Postanowienia dotyczące partii politycznych

A. Tworzenie partii, wstępowanie i występowanie z partii

Artykuł 68

Obywatele mają prawo do tworzenia partii oraz, zgodnie z ustanowionymi procedurami, wstępowania bądź występowania z nich. Do partii mogą należeć tylko osoby, które ukończyły osiemnasty rok życia.

Partie polityczne stanowią niezbywalny element demokratycznego życia politycznego.

Partie polityczne mogą być tworzone bez uprzednio uzyskanej zgody; partie prowadzą działalność zgodnie z postanowieniami Konstytucji i ustaw.

Statuty, programy i działalność partii politycznych nie mogą pozostawać w sprzeczności z niepodległością państwa, jego niepodzielną jednością z terytorium i narodem, prawami człowieka, zasadami równości i państwa prawnego, zwierzchnictwa narodu oraz z zasadami demokratycznej i laickiej Republiki; celem ich nie może być wspieranie ani ustanawianie dyktatury klasy lub grupy albo jakiegokolwiek innej dyktatury; nie mogą też podburzać obywateli do popełniania przestępstw.

Sędziowie i prokuratorzy, sędziowie wyższych organów sądowych włącznie z członkami Trybunału Obrachunkowego, urzędnicy państwowi zatrudnieni w instytucjach i organizacjach publicznych, inne osoby zatrudnione w służbie publicznej, których status z uwagi na wykonywaną przez nich pracę, jest odmienny od statusu innych pracowników, członkowie Sił Zbrojnych oraz uczniowie szkół, innych niż wyższe nie mogą przynależeć do partii politycznych.

Sprawy związane z przynależnością do partii politycznych pracowników szkolnictwa wyższego określa ustawa. Ustawa zabrania pracownikom wymienionym w poprzednim ustępie podejmowania obowiązków poza centralnym organem partii politycznej oraz określa wymogi, jakie winni oni spełniać jako członkowie partii politycznych.

Zasady dotyczące przynależności studentów szkół wyższych do partii politycznych określa ustawa.

Państwo zapewnia partiom politycznym odpowiednią i sprawiedliwie przyznawaną pomoc finansową. Udzielanie finansowego wsparcia partiom politycznym oraz procedury gromadzenia przez nie składek członkowskich i darowizn określa ustawa.

B. Zasady obowiązujące partie polityczne

Artykuł 69

Działalność partii politycznych, ich regulacje wewnętrzne i procedury muszą być zgodne z zasadami demokracji. Stosowanie tych zasad określa ustawa.

Partie polityczne nie mogą prowadzić działalności komercyjnej.

Przychody i wydatki partii politycznych muszą być zgodne z ich celami. Stosowanie tej zasady określa ustawa. Procedury przeprowadzania audytu przychodów, wydatków i nabywanego majątku oraz badanie zgodności ich dochodów i wydatków z ustawą, metody audytu, oraz sankcje stosowane w przypadku stwierdzenia uchybień przez Trybunał Konstytucyjny określa ustawa. W wykonywaniu tych zadań Trybunał Konstytucyjny korzysta z pomocy Trybunału Obrachunkowego. Orzeczenia wydawane przez Trybunał Konstytucyjny w następstwie przeprowadzonego audytu są ostateczne.

Ostatecznie o rozwiązaniu partii politycznych rozstrzyga Trybunał Konstytucyjny na podstawie wniosku Naczelnego Prokuratora Republiki.

W przypadku stwierdzenia naruszeń postanowień artykułu 68. ust. 4 przez statut lub program partii politycznej wydaje się orzeczenie o trwałym rozwiązaniu partii.

Partię polityczną uznaje się za winną takich naruszeń wyłącznie gdy, takie działania są intensywnie prowadzone przez jej członków bądź, w sposób wyraźny lub dorozumiany, są akceptowane przez Zjazd tej partii, jej przywódców, centralne organy decyzyjne lub administracyjne, a także przez jej klub parlamentarny w Wielkim Tureckim Zgromadzeniu Narodowym bądź zarząd tego klubu.

W zależności od wagi czynów będących podstawą orzeczenia, zgodnie z postanowieniami poprzednich ustępów, zamiast orzeczenia o trwałym rozwiązaniu partii, Trybunał Konstytucyjny może orzec o całkowitym lub częściowym pozbawieniu partii pomocy ze strony Państwa.

Partia trwale rozwiązana nie może zostać reaktywowana pod inną nazwą.

Członkowie partii politycznej łącznie z jej założycielami, którzy swoimi wypowiedziami lub działalnością przyczynili się do trwałego rozwiązania partii nie mogą zostać założycielami, członkami ani przewodniczącymi innej partii przez okres pięciu lat od daty opublikowania w „Resmi Gazete”⁸⁰ ostatecznego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o trwałym rozwiązaniu partii.

Partie polityczne, przyjmujące pomoc finansową od obcych państw, organizacji międzynarodowych oraz osób fizycznych i prawnych nieposiadających obywatelstwa tureckiego podlegają trwałemu rozwiązaniu.

Strukturę i działalność partii politycznych, nadzorowanie i rozwiązywanie partii lub pozbawienie partii częściowej lub całkowitej pomocy ze strony Państwa, wydatki i procedury wyborcze partii politycznych oraz wymogi dotyczące kandydatów w wyborach, z uwzględnieniem wyżej wymienionych zasad, określa ustawa.

VII. Prawo do petycji, dostępu do informacji, odwołania się do Rzecznika Praw Obywatelskich.

Artykuł 74

Obywatele i cudzoziemcy stale zamieszkujący w Turcji, z uwzględnieniem zasady wzajemności, mają prawo do zwracania się w formie pisemnej z wnioskami i skargami we własnej sprawie lub sprawach publicznych do właściwych organów oraz do Wielkiego Tureckiego Zgromadzenia Narodowego.

Autorów petycji powiadamia się bezzwłocznie o wyniku rozpatrzenia sprawy.

[Ustęp trzeci – uchylony].

Każdy ma prawo do uzyskania informacji i odwołania się do Rzecznika Praw Obywatelskich.

Skargi i zażalenia na postępowanie administracji są rozpatrywane przez urząd Rzecznika Praw Obywatelskich ustanowionego przez i podlegającego Przewodniczącemu Wielkiego Tureckiego Zgromadzenia Narodowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich wybierany jest przez Wielkie Tureckie Zgromadzenie Narodowe na czteroletnią kadencję, w głosowaniu tajnym. W pierwszych dwóch głosowaniach wymagana jest większość dwóch trzecich głosów ogólnej liczby członków. W trzecim głosowaniu wymagana jest bezwzględna większość głosów ogólnej liczby członków. Jeżeli w trzecim głosowaniu nie została osiągnięta bezwzględna większość głosów, przeprowadzana jest czwarta tura. Pod głosowanie poddane są kandydatury dwóch osób, które uzyskały najwięcej głosów. W czwartym głosowaniu wybrany zostaje kandydat, który uzyskał największą liczbę głosów.

Tryb korzystania z praw ustanowionych w niniejszym artykule, ustanowienie urzędu Rzecznika Praw Obywatelskich, określenie jego zadań, sposób funkcjonowania oraz działania podejmowane w wyniku przeprowadzonych kontroli, a także status Rzecznika Praw Obywatelskich oraz jego przedstawicieli określa ustawa.

WĘGRY

Artykuł VIII

1. Każdy ma prawo do pokojowych zgromadzeń.
2. Każdy ma prawo do zakładania organizacji oraz do wstępowania do nich.
3. Partie mogą się swobodnie tworzyć i działać zgodnie z prawem o stowarzyszeniach. Partie współdziałają w kształtowaniu i wyrażaniu woli ludu. Partie nie mogą bezpośrednio sprawować władzy publicznej.
4. Szczegółowe przepisy dotyczące funkcjonowania i finansowania partii politycznych określa ustawa organiczna.
5. Związki zawodowe i inne organizacje społeczne mogą powstawać i swobodnie działać na podstawie ustawy o stowarzyszeniach.

Artykuł IX

1. Każdy ma prawo do swobodnego głoszenia swych poglądów.

2. Węgry uznają i chronią wolność prasy oraz jej różnorodność, zapewniają także warunki swobodnej komunikacji niezbędnej do kształtowania się demokratycznej opinii publicznej.
3. Mając na uwadze właściwe dostarczenie informacji niezbędnej dla kształtowania demokratycznej opinii publicznej w okresie kampanii wyborczej, reklamy polityczne mogą być publikowane w mediach wyłącznie nieodpłatnie i na warunkach zapewniających równość szans, określonych w ustawie organicznej.
4. Korzystanie z wolności słowa nie może mieć na celu naruszenia godności innych osób.
5. Korzystanie z wolności słowa nie może mieć na celu naruszenia godności Narodu węgierskiego, ani godności jakiejkolwiek wspólnoty o charakterze narodowym, etnicznym, rasowym lub religijnym. Członkowie tych wspólnot zgodnie z postanowieniami ustawy mają prawo do dochodzenia swoich roszczeń przed sądem, występując przeciwko wyrażaniu opinii, która godzi we wspólnotę, powołując się na naruszenie ich godności ludzkiej.
6. Szczegółowe przepisy dotyczące wolności prasy oraz organu nadzorującego działalność mediów, prasę i rynek usług medialnych określa ustawa organiczna.

Artykuł XVII

1. Pracownicy i pracodawcy współdziałają ze sobą, mając na względzie zabezpieczenie miejsc pracy, podtrzymywanie rozwoju gospodarki narodowej oraz inne cele społeczne.
2. Pracownicy, pracodawcy a także ich organizacje związkowe mają ustawowe prawo do tego, by prowadzić ze sobą negocjacje, zawierać na ich podstawie umowy zbiorowe, występować wspólnie w obronie swych interesów, w czym zawiera się także prawo pracowników do strajku.

(...)

Artykuł XXV

Każdy ma prawo do tego, by indywidualnie bądź wspólnie z innymi zwracać się do dowolnego organu władzy publicznej z pisemnymi prośbami, skargami lub postulatami.

WŁOCHY

Artykuł 17

Obywatele mają prawo gromadzenia się pokojowo i bez broni.

Dla zgromadzeń, także w miejscu otwartym dla publiczności, nie jest wymagane uprzednie zezwolenie. O zgromadzeniach w miejscu publicznym należy uprzednio powiadomić władze,

które mogą zabronić ich odbycia wyłącznie z uzasadnionych powodów bezpieczeństwa albo w razie zagrożenia życia.

Artykuł 18

Obywatele mają prawo swobodnego zrzeszania się, bez zezwolenia, w celach niezabronionych przez prawo karne. Zakazane są stowarzyszenia tajne oraz takie, które dążą, nawet nie bezpośrednio, do osiągnięcia celów politycznych przy pomocy organizacji o charakterze militarnym.

Artykuł 21

Wszyscy mają prawo swobodnego wyrażania swoich myśli za pomocą słowa, pisma i wszelkich innych środków rozpowszechniania.

Prasa nie może być poddana koncesjonowaniu ani cenzurze.

Konfiskata może nastąpić jedynie na mocy umotywowanego aktu władzy sądowej w razie popełnienia przestępstw, za które prawo prasowe wyraźnie ją przewiduje, albo w razie naruszenia jego przepisów przewidujących wskazanie osób odpowiedzialnych. W sytuacjach bezwzględnie nagłych, gdy nie było możliwości podjęcia na czas działania przez władzę sądową, konfiskata prasy periodycznej może być dokonana przez urzędników policji sądowej, którzy muszą natychmiast, i nigdy nie później niż w ciągu dwudziestu czterech godzin, zawiadomić o tym władzę sądową.

Jeżeli władza sądowa w ciągu kolejnych dwudziestu czterech godzin nie zatwierdzi konfiskaty, uważa się ją za uchyloną i pozbawioną wszelkich skutków.

Prawo poprzez przepisy o ogólnym charakterze może ustalić, że środki finansowania prasy periodycznej mają być podawane do wiadomości publicznej.

Zakazane są publikacje prasowe, przedstawienia i wszelkie inne wystąpienia sprzeciwiające się dobrem obyczajom. Ustawa określa odpowiednie środki zapobiegawcze i powstrzymujące przed naruszeniem tego zakazu.

Artykuł 39

Organizowanie związków zawodowych jest swobodne.

Na związki zawodowe nie może być nakładany inny obowiązek aniżeli ich rejestracja w urzędach lokalnych albo centralnych, stosownie do postanowień ustawowych.

Warunkiem rejestracji jest przyjęcie w statutach związków zawodowych organizacji wewnętrznej opartej na podstawie demokratycznej.

Zarejestrowane związki zawodowe mają osobowość prawną. Mogą one, reprezentowane jednolicie proporcjonalnie do liczby zapisanych członków, zawierać zbiorowe układy pracy z mocą obowiązującą dla wszystkich należących do kategorii, do których układ się odnosi.

Artykuł 40

Prawo do strajku realizuje się w ramach ustaw, które je regulują.

Artykuł 49

Wszyscy obywatele mają prawo swobodnego zrzeszania się w partie w celu wpływania w sposób demokratyczny na kształtowanie polityki narodowej.

Artykuł 50

Wszyscy obywatele mogą zwracać się z petycjami do izb z żądaniem podjęcia kroków ustawodawczych lub przedstawienia wspólnych potrzeb/

Opracował: **Andrzej Skiba**

Instytut Politologii

Wydział Nauk Społecznych

Uniwersytetu Gdańskiego